

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษาพระอารามหลวงในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The means of promoting Ayutthaya historical park
as the cultural tourism in the sustainable way

ปัตตยศ เพชรวงษ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชื่อเรื่อง : การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษา พระอารามหลวง
: ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ชื่อผู้วิจัย : พัดยศ เพชรวงษ์
ปี พ.ศ. : 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน และเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 8 คน และนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามมาทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ในการสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การหาค่าเฉลี่ยประชากร (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (Standard Deviation)

ผลการศึกษาพบว่า

นักท่องเที่ยวชาวไทยและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส ในด้านการพัฒนาและฟื้นฟูมรดกของแหล่งท่องเที่ยว ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเอกชนและประชาชนควรร่วมมือและช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ความงดงามของวัดทั้งทางด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานเหล่านี้ให้คงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อลูกหลานในอนาคตสืบไป ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว ภาครัฐและเอกชนควรสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ให้มีความน่าสนใจควบคู่กับวัฒนธรรมของไทย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ ลานจอดรถ ป้ายสื่อความหมาย ถนนทางขึ้นเขา ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว หอจมน้ำรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว คนพิการและผู้สูงอายุให้ได้

มาตรฐานตามหลักสากล ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น สนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้
ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์ แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
และร่วมกันศึกษาพัฒนาและฟื้นฟูมรดกของแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภท
โบราณสถาน พระอารามหลวงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้คงอยู่ต่อเพื่อลูกหลาน และด้านการ
บริหารการท่องเที่ยว หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรม ในด้าน
การท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เพราะการท่องเที่ยวจะสามารถเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนของจังหวัด
พระนครศรีอยุธยาเพิ่มมากขึ้นและจะสามารถช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน, โบราณสถาน, พระอารามหลวง

Research Title : The means of promoting Ayutthaya historical park
as the cultural tourism in the sustainable way
Researchers : Patyos Phetwong
Academic Year : 2018

Abstract

The research aims to 1) promote historic and cultural tourism at royal temples in Ayutthaya province; and to 2) identify ways of promoting cultural tourism sustainably. The research methodology is mixed-method. The quantitative data was collected from approximately 400 Thai tourists by means of questionnaires. The qualitative data was collected by means of interviews with 8 tourism stakeholders in Ayutthaya province. Data were analyzed to identify the frequency, percentage, mean (\bar{X}) and standard deviation (S.D.) using SPSS.

The research found that Thai tourists and tourism stakeholders support measures to develop Royal temples in Ayutthaya, including: 1) Wat Phra Sri San Phet; 2) Wat Panan Cheng Worawiharn; 3) Wat Na Phra Maen; 4) Wat Kasattra Thirat; and 5) Wat Phrom Niwat. In order to develop this royal temples there should be co-operation between locals and the private sector to promote sustainable tourism and to preserve the beautiful heritage sites as world heritage sites. The private sector and locals should support sustainable tourism activities and Thai culture, to attract tourists who can encourage socio-economic development. In addition, tourism facilities should be developed such as tourism landscapes, parking areas, tourism information, public toilets, and facilities for the elderly and disabled. Tourism policy should be supported through co-operation between locals and tourism stakeholders. Tourism management authorities and locals should support activities to preserve culture in order to attract more tourists and increase tourism revenue.

คำสำคัญ : Sustainable cultural tourism, archaeological site, Royal monastery

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยดี ต้องขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่สนับสนุนทุนในการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่สนับสนุนสถานที่และอุปกรณ์ในการทำวิจัย ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาให้คำเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจึงขอ กราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

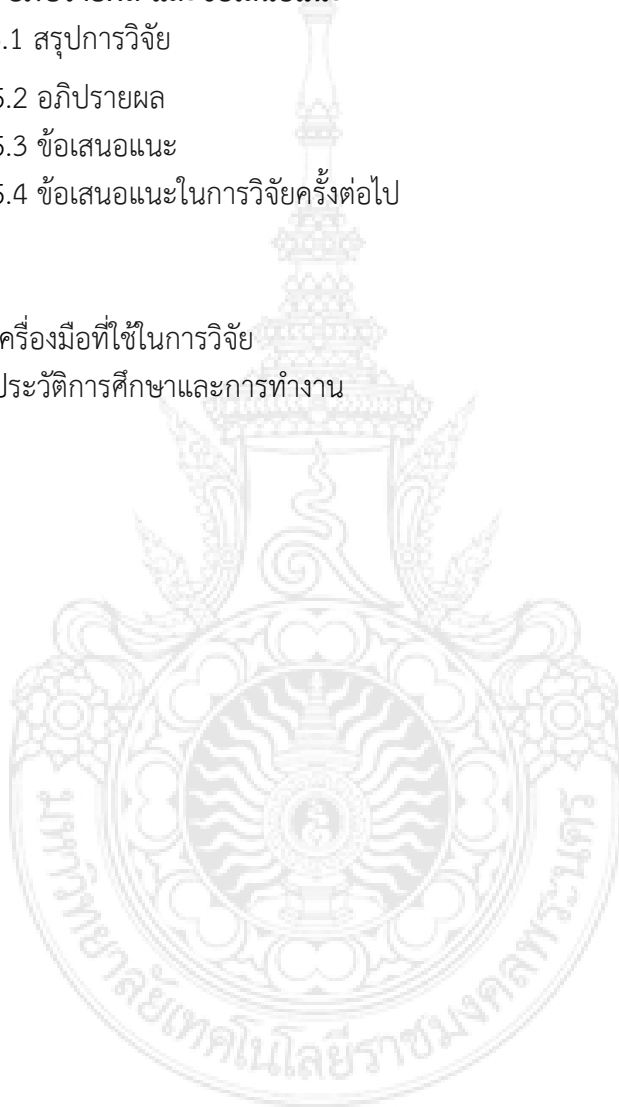
พัทยศ เพชรวงษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย	3
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	5
1.5 กรอบแนวความคิด	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	9
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	14
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	19
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	21
2.5 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวัด	26
2.6 บริบทพื้นที่ศึกษาพระอารามหลวงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	28
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	36
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	37
3.4 การตรวจสอบเครื่องมือ	39
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)		หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		43
4.1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม		43
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น		56
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ		61
5.1 สรุปการวิจัย		62
5.2 อภิปรายผล		67
5.3 ข้อเสนอแนะ		69
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป		70
บรรณานุกรม		71
ภาคผนวก		
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย		76
ประวัติการศึกษาและการทำงาน		86

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า	
3.1	การตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถาม	40
3.2	การตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถามสัมภาษณ์	41
4.1	จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามเพศ	44
4.2	จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกอายุ	44
4.3	จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามระดับการศึกษา	45
4.4	จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามอาชีพ	45
4.5	จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	46
4.6	จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ชาวไทยจำแนกตามลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว	46
4.7	จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ชาวไทยจำแนกตามความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยว	47
4.8	จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ชาวไทยจำแนกตามวัตถุประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยว	47
4.9	จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ชาวไทยจำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว	48
4.10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ภูมิศึกษา พระอารามหลวง ในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม	49

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนา บุรณะและฟื้นฟู	49
4.12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว	51
4.13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก	52
4.14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น	53
4.15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารการท่องเที่ยว	54

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รัฐบาลจึงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิง ส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศตนเพิ่มมากขึ้น ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ ถูกผสมกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ดังนั้นการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศต่างๆ จึงได้มีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งหากประเทศใดมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ชัดเจน บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โครงสร้างพื้นฐานที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวมีศักยภาพด้วยแล้ว จะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศนั้นๆ มีข้อได้เปรียบในการแข่งขันและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของตนให้เติบโต ได้อย่างมั่นคง ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะเป็นกลไกหลักในการช่วยรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้ จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติพ.ศ. 2555–2559 เพื่อเป็นแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาถึงแม้จะประสบความสำเร็จในแง่ของจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ในด้านการพัฒนาสินค้าและบริการพบว่ายังมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุผลตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้สะท้อนให้เห็นได้จากตัวชี้วัดการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว และการเดินทาง (Travel and Tourism Competitiveness Index) ของ World Economic Forum หรือ WEF โดยในปี 2556 ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทยอยู่ในอันดับ 43 จาก 140 ประเทศทั่วโลก หรืออันดับ 9 จาก 25 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยตัวชี้วัดด้านมาตรฐานการเดินทางและ การท่องเที่ยวยังเป็นจุดอ่อนสำคัญของประเทศไทย รองลงมา คือ ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งแวดล้อมของภาคธุรกิจ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

ด้วยประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นจะมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไป อาทิเช่น วัดซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทาง พุทธศาสนา และเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งที่รวบรวมงานศิลปะ วิทยาการและความรู้มากมายหลายสาขา ตลอดจนเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมที่มีค่า เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งงานศิลปกรรมต่างๆ เหล่านี้นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า และเป็นเสมือนเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย รลิกา อังกูร (2544 อ้างถึงใน ธรรมยุตติก คำแก้ว, 2555) วัฒนธรรมถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและมีบทบาทในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากดินแดนต่างๆ มาสู่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งได้ไม่น้อย โดยเหตุที่ชนชาติต่างๆ ทั่วโลกต่างก็มีวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งสมาชิกในชนชาตินั้นๆ ร่วมกัน

สร้างขึ้นมาจากกลายเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ดังคำกล่าวทางมานุษยวิทยาว่า “ชนชาติที่แตกต่างกันย่อมมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Different People, Different Culture)” ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายให้เพื่อนมนุษย์ศึกษาใคร่รู้ ใคร่เห็น ถึงความแตกต่างนั้นๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ชีวิตของตนเองนอกเหนือจากการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จึงเกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือ Cultural Tourism” ขึ้น จิราวรรณ กาวิละ (2544 อ้างถึงใน ธรรมนูญ คำแก้ว, 2555)

พระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน เคยมีชื่อเสียงในฐานะเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่ไม่มีอำเภอเมือง มีอำเภอพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ชาวบ้านโดยทั่วไปนิยมเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "กรุงเก่า" หรือ "เมืองกรุงเก่า" เป็นดินแดนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีเอกลักษณ์โดดเด่น ทั้งด้านกายภาพประวัติศาสตร์และอารยธรรม มีโบราณสถานที่ยังคงเหลืออยู่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความรุ่งเรืองในอดีตและเมื่อสหประชาชาติ (UNESCO) ได้รับอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาไว้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม เป็นผลให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่อง สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่ เป็นโบราณสถาน โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณเกาะเมืองและพื้นที่โดยรอบอำเภอพระนครศรีอยุธยา เช่น พระราชวังหลวงหรือพระราชวังโบราณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์วัดพระศรีสรรเพชญ์ วิหารมงคลพิตร วัดใหญ่ชัยมงคล วัดไชยวัฒนาราม วัดพนัญเชิงวรวิหาร เป็นต้น รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวในบริเวณอำเภออื่นๆ อีกมากมาย (ปวีณา ทวีวงศ์โอฬาร, 2553)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อาทิ มาโนช พรหมปัญญา และศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2558) และ กาญจนา แสงลี้มสุวรรณและศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ (2553) พบประเด็นที่คล้ายคลึงกันในเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรจะมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะและ วัฒนธรรม รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นฐานมากขึ้น นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว งานวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนและเพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวง รวมถึงการหาข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 269,104 คน (สถิติการท่องเที่ยว ปี 2560 , กระทรวงการท่องเที่ยว, 2561)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 400 คน นำกลุ่มตัวอย่างที่ได้ มากำหนดโควตาโดยแบ่งเป็น 5 กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) วัดพระศรีสรรเพชญ์	จำนวน 80 คน
2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร	จำนวน 80 คน
3) วัดหน้าพระเมรุราชิการาม	จำนวน 80 คน
4) วัดกษัตราธิราช	จำนวน 80 คน
5) วัดพรหมนิวาส	จำนวน 80 คน

2) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่

1) รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	จำนวน 1 คน
2) รองนายกเทศมนตรี ตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	จำนวน 1 คน
3) ผู้ค้าในชุมชน	จำนวน 2 คน
4) คนในชุมชน	จำนวน 4 คน

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- การศึกษา
- อาชีพ
- วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว
- รูปแบบการท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่

2. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

- ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูมรดก
- ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว
- ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก
- ด้านการร่วมมือกับท้องถิ่น
- ด้านการบริหารการท่องเที่ยว

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยในแผนงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เก็บแบบสอบถาม สันทนากลุ่ม ประชุมระดมความคิด และทดลองปฏิบัติการ โดยทำการเก็บข้อมูลในระยะเวลา 10 เดือน ในการศึกษาครั้งนี้จะเริ่มดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 – กันยายน พ.ศ. 2561

1.3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่

- 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์
- 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร
- 3) วัดหน้าพระเมรุราชิการาม
- 4) วัดกษัตราธิราช
- 5) วัดพรหมนิवास

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย “การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษาพระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

14.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ทบทวนตำรา วรรณกรรม วารสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) ออกแบบสร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3) ลงภาคสนาม เก็บข้อมูลวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
- 4) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผลข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษาพระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.4.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

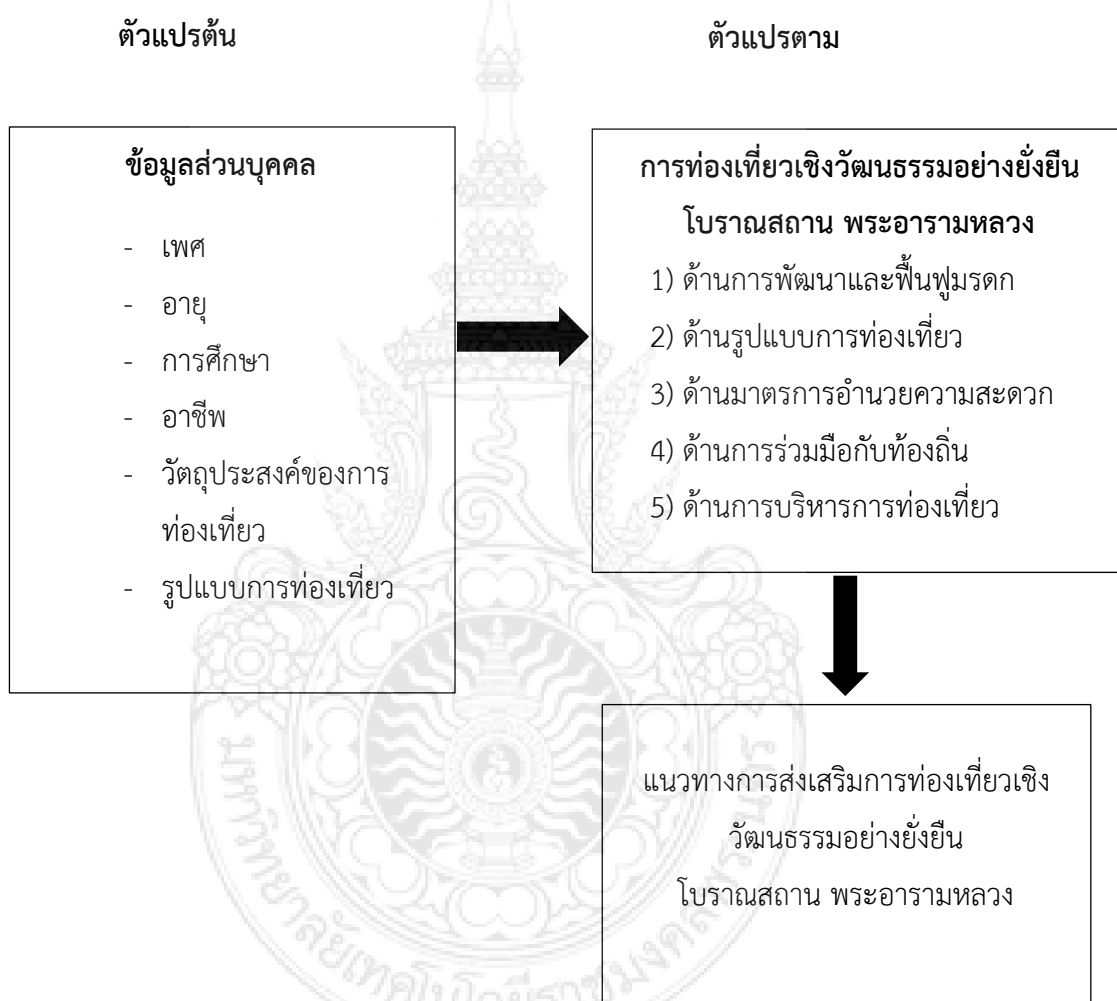
หลักการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบดังนี้

- 1) ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) หมายถึง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาสามารถดำเนินการได้โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาตรวจสอบ 3 คน พิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบโดยพิจารณาเป็นรายข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC)

- 2) การหาความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try-out) กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย 30 ชุด โดยหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) หรือสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีเกี่ยวกับ ตามแนวคิดของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2547: 16-17) ได้กล่าวถึง หลักการดำเนินการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำเป็นแนวทางในการพัฒนาและฟื้นฟูมรดกการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.6.2 เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถนำผลการวิจัยนี้ ไปใช้ในการจัดการท่องเที่ยวพัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมของประเทศ

1.6.4 ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น บริษัททัวร์ ที่พัก ร้านอาหารและร้านค้ามีความเข้าใจในนโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน จะได้พัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีการกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

นักท่องเที่ยว	หมายถึง บุคคลที่เดินทางจากท้องถิ่นอันเป็นที่อยู่โดยปกติของตนไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมาเยี่ยมชมวัดวัดพระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่างๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย
การส่งเสริมการท่องเที่ยว	หมายถึง การส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานพระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว	หมายถึง ระดับของคุณภาพการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยครอบคลุมมาตรฐาน 3 ด้าน ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> 1) ด้านแหล่งหรือกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) ด้านการบริการการท่องเที่ยว 3) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว
พระอารามหลวง	หมายถึง วัดที่พระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงสร้างหรือทรงบูรณปฏิสังขรณ์ หรือมีผู้สร้างน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นวัดหลวง และวัดที่ราษฎรสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ และขอพระราชทาน

ให้ทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวง ในที่นี้ประกอบด้วยวัด
พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่

- 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์
- 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร
- 3) วัดหน้าพระเมรุราชิการาม
- 4) วัดกษัตราธิราช
- 5) วัดพรหมนิวาส

โบราณสถาน

หมายถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น มีความ
เก่าแก่ มีประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ทางด้าน
ศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือ โบราณคดี และยังรวมถึง
สถานที่หรือเนินดินที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์
หรือมีร่องรอย กิจกรรมของมนุษย์ปรากฏอยู่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้วิจัยได้ ทำการสืบค้น จากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยจากแหล่งต่างๆ โดยแบ่งเนื้อหาของบทนี้เป็น 7 ส่วน ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2.5 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวัด
- 2.6 บริบทพื้นที่ศึกษาพระอารามหลวงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวนับว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่อยู่กับมนุษย์มาตั้งแต่อดีต มนุษย์เรียนรู้ที่จะเดินทาง เพื่อแสวงหาสิ่งต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของตนเองอยู่เสมอ มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ (2538) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางท่องเที่ยวที่ มุ่งเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในด้านระบบนิเวศของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่ง ประกอบด้วยป่าไม้ ธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตลอดจนคุณค่าความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ของชุมชนนั้นๆ เป็นต้น เมื่อนักท่องเที่ยวมีความเข้าใจดีแล้ว นักท่องเที่ยวจึงปฏิบัติให้กลายเป็นส่วน หนึ่งของธรรมชาติ หรือชุมชนนั้นๆ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อม สังคม หรือต่อชุมชนนั้นๆ

สุระเชษฐ์ เชนฐมาส (2541: 2) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัย ภูมิลำเนา ไปยังสถานที่อยู่ห่างไกล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน หรือหาประสบการณ์แปลกใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้พบเห็นในชีวิตประจำวันในภูมิลำเนาของตนเอง ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและ องค์กรประกอบต่างๆ ของสถานที่ที่เดินทางผ่าน หรือสถานที่ท่องเที่ยวที่เข้าไป และจะต้องทำการพักค้าง แรมในสถานที่นั้นๆ

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2542: 4) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติ ไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

ปรีชา แดงโรจน์ (2544: 29) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ กิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำและเป็นการเดินทางที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกลและการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่ รวมทั้งยังมีการให้คำจำกัดความเพิ่มไว้อีกด้วยว่า จุดมุ่งหมายของการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวต้องมีใช้เพื่อการประกอบอาชีพและไม่อยู่ประจำ แต่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง

นิตา ชัชกุล (2554: 2) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ กิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางจะต้องประกอบด้วยปัจจัยสามประการเป็นอย่างน้อย คือ การเดินทาง การพักค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้าน

วันใหม่ แดงแก้ว (2554: 12) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน การทัศนศึกษา การสร้างสรรค์ และเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ธุรกิจบริการต่างๆ และประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง เป็นการเดินทาง การพักค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้านเป็นการชั่วคราว หรือการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยว จุดมุ่งหมายของการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวต้องมีใช้เพื่อการประกอบอาชีพและไม่อยู่ประจำ เช่น เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน เพื่อการทัศนศึกษา หรือเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

2.1.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสูงในการนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่น ๆ การท่องเที่ยวมีความสำคัญดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2547: 11-13)

1) ด้านเศรษฐกิจ

1.1) การท่องเที่ยวทำให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศเป็นจำนวนมาก

1.2) รายได้ที่ได้มาในรูปแบบเงินตราทั้งในประเทศและต่างประเทศจากการท่องเที่ยว

มีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้ดุลภาพของการชำระเงินได้

1.3) รายได้จากท่องเที่ยวจะกระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง อุตสาหกรรม

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการจ้างงาน การท่องเที่ยวกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อมีการใช้จ่ายเกิดขึ้นครั้งหนึ่งใน

ระบบเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดการใช้จ่ายต่อ ๆ กันไปอีกหลายรอบ เพราะเมื่อมีการใช้จ่ายเกิดขึ้นครั้งหนึ่ง จะก่อให้เกิดรายได้แก่คนบางกลุ่มหรือกิจกรรมบางประเภท บุคคลหรือกิจกรรมที่ได้รับรายได้นี้ จะนำรายได้ส่วนหนึ่งใช้จ่ายต่อไปเรื่อยๆ

1.4) การท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในการผลิตและการจำหน่าย เนื่องจากการท่องเที่ยว มีได้ทั้งดินฟ้าอากาศเป็นหลักเช่นเดียวกับการเกษตร ผลผลิตที่นำเสนอต่อนักท่องเที่ยว ได้แก่ ความงดงามตามธรรมชาติ ความเจริญทางด้านวัฒนธรรมของชาติในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มทวีมากขึ้นทุกปี อาจมาจากสาเหตุต่างๆ กัน เช่น ความสะดวกรวดเร็วของการคมนาคม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางถูกลง

2) ด้านสังคม

2.1) การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่อื่น ได้มีโอกาสพบปะหรือทำกิจกรรมร่วมกันมีส่วนช่วยเสริมสร้างสัมพันธไมตรีและความเข้าใจอันดีต่อกัน ก็จะเป็นการลดช่องว่างทางสังคมของประชากรได้เป็นอย่างดี ความสงบสุขย่อมเกิดขึ้นในสังคม

2.2) การท่องเที่ยวมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ของมนุษยชาติ ก่อให้เกิดสันติภาพ ความเป็นมิตรไมตรี และความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน

2.3) การท่องเที่ยวช่วยขจัดปัญหาความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท ช่วยขจัดปัญหาการหลงใหลและการเคลื่อนย้ายเข้ามาหางานทำในเมืองของประชาชนชนบท

3) ด้านการสนับสนุน ฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

การสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชาติ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ที่มีมรดกทางวัฒนธรรมเป็นของตนเองมานาน เป็นความภูมิใจและความหวงแหน การฟื้นฟูเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจึงเป็นการรักษาสิ่งดีงามเหล่านี้ไว้เพื่ออนุชนรุ่นหลังด้วย ดังจะเห็นได้จากงานฟื้นฟูประเพณีต่างๆ ให้มีรูปแบบที่เหมาะสมมากขึ้นโดยคงรักษาจุดมุ่งหมายเดิมไว้ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณี แห่เทียนพรรษา เป็นต้น

4) ด้านสุขภาพ

การที่ได้มีโอกาสเดินทางพักผ่อนตามความพึงพอใจไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวธรรมชาติอันงดงาม การไปยังนกดกปลา หรือการได้เที่ยวชมความเจริญก้าวหน้าของเมืองใหญ่ๆ ได้พบเห็นสิ่งที่ยังไม่เคยได้เรียนรู้มาก่อน ย่อมทำให้เกิดความเบิกบาน ความสบายใจจะช่วยบรรเทาความเหน็ดเหนื่อย เคร่งเครียดจากการทำงานได้ เป็นผลให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

5) ด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น

เมื่อเกิดการท่องเที่ยวไปยังส่วนต่าง ๆ ของประเทศไปยังชนบทที่ห่างไกล ไปยังป่าเขา แม่น้ำ ลำธารก็จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการรักษาสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ทำให้เกิดการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญยิ่งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ก่อให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้ ตลอดจนจนเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน อีกทั้งเป็นการสนับสนุนให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไปในตัว นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นผลดีต่อสุขภาพ และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย

2.1.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว จำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2547: 13-15)

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว

เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ (Natural Tourism Resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติซึ่งสามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำพุร้อน ถ้ำ น้ำตก ชายทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ แก่ง เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด เป็นต้น บางแห่งได้รับการจัดให้เป็นสวนรุกขชาติ สวนพฤกษศาสตร์ วนอุทยาน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์เปิด เป็นต้น

(2) ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Tourism Resource) นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) เป็นผลงานที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ที่อนุชนรุ่นหลังบังเกิดความหวงแหนและปฏิบัติสืบสานต่อไป ทั้งนี้ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออก 3 ชนิด ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประสงค์หรือประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกในอดีตและได้สร้างเสริมในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น พระราชวัง ศาสนสถาน แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน เป็นต้น

2. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา เช่น ประเพณีในรอบปี ทั้งประเพณีในราชสำนัก (พระราชพิธีต่างๆ) ประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีกินเจ หรือประเพณีถือศีล อดอาหาร งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น พิธีโกนจุก พิธีแต่งงาน พิธีบวช และพิธีศพ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ได้แก่ การสร้างบ้านเรือน ชุดแต่งกาย อาหารประจำถิ่น การประดิษฐ์ของใช้เพื่อการดำรงชีวิต ภาษาพูดในท้องถิ่นและวรรณคดีพื้นบ้าน เป็นต้น หมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ หมู่บ้านทอผ้า หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านช้าง รวมถึงตลาดนัด ตลาดน้ำ เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการและบันเทิง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการพักผ่อนที่ให้ความรื่นรมย์ บันเทิง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การแสดงศิลปะสมัยใหม่ แหล่งบันเทิง ศูนย์การค้า ศูนย์การประชุม เป็นต้น

2) การบริการการท่องเที่ยว

การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) หมายถึง การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ เป็นการใช้ความสะดวกระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พักแรม บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

3) การตลาดการท่องเที่ยว

การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยววนั้น จะต้องมีการตลาดการท่องเที่ยว ในการชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งการตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตนและใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววนั้น โดยการตลาดการท่องเที่ยว ทำได้ 2 วิธี

(1) การให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และการบริการการท่องเที่ยว เป็นต้น

(2) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย เป็นต้น เพื่อเชิญชวน กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวมีอีกมากมายที่มีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์ต่อกัน นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมนอกระบบที่เกี่ยวข้องซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอีกหลายประการ เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจและการลงทุน สังคมและวัฒนธรรม องค์กร และกฎหมาย เป็นต้น

2.1.4 รูปแบบการท่องเที่ยว

รูปแบบการท่องเที่ยว จำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2547: 15-17)

1) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการท่องเที่ยวไปในสถานที่ที่เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติสังคม หรือชุมชนตามธรรมชาติ เพื่อชื่นชมและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม ปกป้องจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การเดินป่า การดำน้ำ การศึกษาวิถีชีวิต เป็นต้น

2) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่างๆ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น

3) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิตศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่างๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย นักท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้

5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในประเทศไทยมี 2 ประเภท ได้แก่

1) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing) เป็นการท่องเที่ยวที่ผนวกโปรแกรมการทำกิจกรรมบำบัดหรือฟื้นฟูโรค

2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และพักในโรงแรมหรือรีสอร์ท หรือศูนย์สุขภาพ ร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่สถานที่นั้นๆ จัดขึ้น เช่น การนวดแผนไทย บริการอาบน้ำแร่ เป็นต้น

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม ที่แสดงถึงความ วิถีชีวิต และความงดงามศิลปวัฒนธรรมไทย มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ดังนี้

Pizan and Mansfeld (1999 อ้างถึงใน พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล, 2553) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมชนชาติและการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากที่อาศัยอยู่เดิม เนื่องจากคนเรามีสัญชาตญาณของความอยากรู้อยากเห็นในตัวเอง

พะยอม ธรรมบุตร (2548: 1) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ การให้ความสำคัญกับ วัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะสนใจวิถีชีวิต มรดกวัฒนธรรม ศิลปะ อดสาหกรรม และกิจกรรมนันทนาการของชุมชน ท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะเยี่ยมชมและศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปะ มหกรรมและงานแสดงสินค้า หัตถกรรม พิพิธภัณฑ์ทุกประเภท ศิลปะการแสดงและทัศนศิลป์ ตลอดจนแหล่งมรดกต่างๆ

ราณี อลิชัยกุล (2546: 83) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อ ชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษาและ วรรณกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์และดนตรี รวมทั้งงานเทศกาล ประเพณี

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่างๆ ที่แสดงถึงความ เจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย

รลิกา อังกูร (2549: 80) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต และความงดงามศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความวิจิตรอลังการ และแตกต่างจาก ชาตินอื่น เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่างๆ ที่แสดงถึงความ วิถีชีวิต และความงดงามศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความวิจิตรอลังการ และแตกต่างจากชาตินอื่น

2.2.2 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว และคณะ (2557) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ สำคัญมีอยู่ 9 ลักษณะ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงคนรุ่นหลัง

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน ทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าด้วยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือ กระทบน้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของ ท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความ แตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

4. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ทำให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักว่าต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวพร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยยึดหลักว่าต้องให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

6. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักว่าต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

7. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีกโดยยึดหลักว่าต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

8. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ และความสะอาดของพื้นที่ โดยยึดหลักว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุกๆด้านและต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

9. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่าต้องป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวดเพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

2.2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 อ้างถึงใน จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ, 2554) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตัวเองอย่างเข้าใจในสรรพสิ่งของโลกที่ไม่สามารถแยกตัวออกจากกันได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ฉะนั้นองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญจึงควรมี 6 ด้านดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการคือ

1.1 ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น

1.2 โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ

1.3 งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง

1.4 ศิลปะ ทัศนกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก

- 1.5 ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา
 - 1.6 ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ
 - 1.7 ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา
 - 1.8 วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ขนบธรรมเนียมการรับประทานอาหาร
 - 1.9 ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ
 - 1.10 ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น
2. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการ ศึกษา สิ่งแวดล้อมโดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม เพื่อ ปลุกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยว
3. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยว โดย ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไร สุจริตกิจ ท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
4. องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาด ท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว ทาง วัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และได้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม อย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการตลาดท่องเที่ยวที่มี การคำนึงถึง การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมี ส่วนร่วมในการ พัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบ แทนเพื่อกระจายรายได้ สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น
6. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยว ที่ ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ ความรู้ และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ ทุกฝ่าย เกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.2.4 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว และคณะ (2557: 32) ได้กล่าวถึง ประเภทของการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม แบ่งได้ 5 ประเภท ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourisms) หมายถึง การท่องเที่ยว ไปยังแหล่งท่องเที่ยวโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวและ

ได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม

2. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี (Culture and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่ท้องถิ่นจัดขึ้น เพื่อความเพลิดเพลินและศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ อีกทั้งยังได้ความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมบนพื้นฐานความรับผิดชอบและจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม

3. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourisms/ Village Tourisms) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ คุุผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน อีกทั้งความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม

4. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางสภาพแวดล้อม

5. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ หรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม ได้แก่ การนวด การอบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่ออย่างมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

2.2.4 ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชนัญ วงษ์วิภาค (2545: 271) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

1. ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผลการดำเนินการท่องเที่ยวที่ผ่านมาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติเป็นอย่างมาก นำเงินตราเข้าประเทศมากที่สุดเมื่อเทียบกับรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้วางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย และจะมีการประชาสัมพันธ์ไปสู่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

2. ประโยชน์ทางสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวจะช่วยเผยแพร่เอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกับผู้คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสรู้จักกันนั้น ผลก็คือ เกิดความสามัคคีสามานฉันท์ของคนในชาติ และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศก็ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วมโลกและเกิดสันติภาพขึ้นแก่โลก

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3.1 ความหมายของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นนโยบายที่สำคัญของประเทศ เพราะการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราเข้าประเทศ ซึ่งถือเป็นรายได้อันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าและบริการอื่นๆ มีผู้ให้ความหมายของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไว้ดังนี้

นุชนารถ รัตนสูงค์ชัย (2554) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับแรงตลใจหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อสังเกตเรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณีขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนจุดหมายปลายทาง ทั้งนี้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต้องเคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันเพื่อให้เกิดมิตรภาพและสันติภาพระหว่างชุมชนอย่างยั่งยืน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2547: 8) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ การส่งเสริมให้มียกท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นหรือชุมชน และใช้บริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

ชายชาญ ปฐมกาญจนา และนรินทร์ สังข์รักษา (2558) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า คือ วิธีการพัฒนาหรือรูปแบบใน การกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์โบราณคดีและสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคมเป็นการท่องเที่ยวในเชิงการ ให้ความรู้และความภาคภูมิใจ รวมถึงความร่วมมือของภาคส่วน ต่างๆ เช่น ภาครัฐ ภาคชุมชน ภาคองค์กร เป็นต้น

2.3.2 หลักการดำเนินการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2547: 16-17) ได้กล่าวถึงหลักการดำเนินการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีหลักการดำเนินการที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) เร่งพัฒนา บุรณะ พื้นฟูมรดก และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจำหน่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยส่งเสริม

บทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง

2) เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

3) เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

4) เร่งฟื้นฟูความร่วมมือกับท้องถิ่นอื่นๆ โดยรอบ ทั้งทางด้านการตลาด การลงทุน และการจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว

5) บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลาย

2.3.3 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553: 24-26) ได้กล่าวถึง การส่งเสริมการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการได้ 3 แนวทาง ดังนี้

1. จัดจ้างสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

2. ส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวหรือการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้แก่เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถจัดทำแผนฯ ได้เอง

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งภายในจังหวัดรวมกลุ่มกันเพื่อทำโครงการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานจากหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ โดยจังหวัดเป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นนโยบายที่สำคัญของประเทศ เพราะการท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นการนำเอาทรัพยากร ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม โดยอยู่ในรูปของสินค้าและบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ช่วยทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับประชาชน ประชากรมีรายได้ และก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศ แต่ในทางกลับกันก็นำผลเสียที่ทำลายวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนเอง หากขาดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสม

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.4.1 ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541: 42) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวที่มีการจัดการทรัพยากรทั้งหมด ในลักษณะที่สามารถตอบสนองความต้องการทาง เศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ ในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรม กระบวนการที่จำเป็นเชิงนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีววิทยาและระบบสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดร.ชณิ เอมพันธุ์. (2546: 93) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวที่สนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (อั่งในวิณา ชุ่มบัณฑิต, 2549) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของ ทุกๆ ด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม

สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการคำนึงถึงความสมดุลอย่างยั่งยืนระหว่างการบริโภค ประชากร และความสามารถในการรองรับของพื้นที่นั้นๆ รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ได้ มีการวางแผนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและยาวนานที่สุด

2.4.2 หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) ซึ่งเป็นกระแสความคิดหลักของโลกในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา และได้รับความสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญดังนี้ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 27, 2556)

1. จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ในระยะเวลายาวนาน จนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น
2. ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสีย ที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
3. มีการกระจายรายได้ และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่น ที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วม ในการจัดการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
4. มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม
5. มีการสร้างเครือข่าย เพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน ออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง

2.4.3 หลักการของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

หลักการของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ (พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล, 2553: 24-26)

1. ศึกษา สืบหาข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูล เป็นขั้นตอนแรกของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว โดยต้องอาศัยข้อมูลที่จำเป็นในด้านต่างๆ มาใช้ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว นอกเหนือจากข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ภาพในมุมกว้าง และการพัฒนาการท่องเที่ยวจะได้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย ข้อมูลที่ต้องทำการศึกษา นั้นประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ด้านทั่วไปด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการตลาด เพื่อจะได้รู้จักพื้นที่สัมผัสความรู้สึก และรับรู้ปัญหาที่แท้จริงที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างเที่ยงตรง

2. วิเคราะห์และกำหนดข้อได้เปรียบเสียเปรียบด้านการท่องเที่ยว เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเบื้องต้นมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยการเปรียบเทียบกับพื้นที่ใกล้เคียงว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ สามารถแข่งขันกับพื้นที่เป็นแบบเดียวกันได้หรือไม่ อย่างไร ประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาในการวิเคราะห์และกำหนดข้อได้เปรียบเสียเปรียบด้านการท่องเที่ยว ได้แก่

- 1) ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การรับรู้ของคนทั่วไปต่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้น เช่น เมื่อพูดถึงวัฒนธรรมแบบชาวเหนือ คนก็จะนึกถึง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพูดถึงหาดใหญ่คนก็จะนึกถึงแหล่งจับจ่ายซื้อของ เป็นต้น

- 2) ที่ตั้ง หมายถึง ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ท่องเที่ยวอยู่ในเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวหลักของประเทศ หรือมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจใกล้เคียงหรือไม่

3) ความสนใจของท้องถิ่น หมายถึง ทักษะคนดีของคนในท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวว่าเป็นไปในทิศทางใดและมากน้อยแค่ไหน โดยเฉพาะองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น ชมรม สมาคมด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น มีความเข้มแข็งเพียงใด

3. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หลังจากที่ได้วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคแล้วจะทำให้มีข้อมูลในการวางแผนและตัดสินใจ ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของประเทศ ของจังหวัด ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

4. เขียนแผนงานและโครงการ เมื่อมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่มีความชัดเจนและทิศทางที่แน่นอนแล้วจำเป็นต้องเขียนแผนงานและโครงการ โดยแผนงานและโครงการควรจะสอดคล้องกับนโยบาย และโครงการดังกล่าวต้องคำนึงถึงมาตรฐานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

5. ดำเนินการตามแผนงานและโครงการ ในขั้นตอนนี้ควรจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ มีการใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม มีการอำนวยความสะดวกและประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้ง 5 ขั้นตอนนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเห็นถึงภาพรวมของพื้นที่ทั่วไป ด้านแหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน และการตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ SWOT ในแง่มุมของจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคตลอดจนข้อได้เปรียบเสียเปรียบทางการท่องเที่ยว สุดท้ายก็จะเกิดแผนงาน โครงการต่างๆ ที่สอดคล้องกัน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ซึ่งในหลักการนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวจะเน้นหนักไปที่องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านบริการทางการท่องเที่ยว และ 3) ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ซึ่งแนวทางการปฏิบัติงานทั้ง 3 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กระทำได้ 2 กรณีคือ

1.1 กรณีที่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว ต้องดำเนินการบำรุง ดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก การปรับปรุงด้านการบริหารจัดการ และการปรับปรุงด้านสภาพแวดล้อม

1.2 กรณีที่ยังไม่มีแหล่งท่องเที่ยว ต้องดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่น ค้นหาจุดเด่น หรือจุดดึงดูดของท้องถิ่นทางการท่องเที่ยว ดำเนินการสร้าง พัฒนาทางด้านกายภาพ พัฒนาทางด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาทางด้านบริหารจัดการ พัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อม

2. การพัฒนาบริการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบ การดำเนินการพัฒนาบริการการท่องเที่ยว ดำเนินการได้ 8 องค์ประกอบ คือ บริการด้านความปลอดภัย บริการภัตตาคารและร้านอาหาร บริการสินค้าและของที่ระลึก บริการที่พักค้างแรมสำหรับนักท่องเที่ยว บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ บริการด้านบันเทิงและนันทนาการ บริการด้านสารสนเทศ บริการด้านการขนส่ง

3. การพัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การดำเนินการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวดำเนินงานได้ 3 ด้าน คือ การกำหนดแผนการตลาดการท่องเที่ยว การสร้างเส้นทางหรือกิจกรรมท่องเที่ยว และการโฆษณาไปยังกลุ่มเป้าหมาย

2.4.4 หลักการการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2549: 12-15) ได้กล่าวถึง วิธีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource management) ประกอบด้วยวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพและจัดระดับทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การวิเคราะห์หาจุดเด่นที่มีเอกลักษณ์ของทรัพยากรภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อจะได้วิเคราะห์ความเหมาะสมต่อการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้ที่รับผิดชอบควรเริ่มต้นด้วยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ว่ามีทรัพยากรท่องเที่ยวอะไรบ้าง เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทใด และมีสภาพอย่างไร ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีคุณลักษณะและความเหมาะสมที่แตกต่างกันตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมสูงสุด ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมน้อยควรได้รับการพิจารณาในด้านรูปแบบและการจัดการที่ทำให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว และมีระบบการจัดการที่สามารถเอื้อประโยชน์และตอบสนองความต้องการโดยรวมของประเทศ

1.2 ขั้นตอนการประเมินศักยภาพและจัดระบบของทรัพยากรภายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดระดับการให้คะแนน 5-1 จากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.2.1 ชนิดของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการพิจารณาสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว ความเกี่ยวเนื่องของระบบนิเวศในพื้นที่โอกาสในการจัดกิจกรรม

1.2.2 ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาจากสภาพโดยทั่วไปใน 3 ปัจจัย คือ ระบบนิเวศภายในแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ และการมีองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น มีโบราณสถานภายในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีความเหมาะสมของทรัพยากรในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว

2. การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว เป็นการประเมินปริมาณของนักท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และระดับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะสามารถรองรับได้โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศ การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ควรพิจารณาปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ขีดจำกัดทางสภาพแวดล้อม หมายถึง ขีดความสามารถในการรักษาสมดุลระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับจำนวนนักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งถ้าขาดความสมดุลจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพ เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและระบบนิเวศ

2.2 ขีดจำกัดทางการตลาด หมายถึง ขีดความสามารถในการรองรับตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นความสามารถในการรักษาสมดุลระหว่างปริมาณนักท่องเที่ยวกับกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่รองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งมีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวเชิงจิตวิทยา เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นจนถึงจุดวิกฤต ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกว่าประสบการณ์ที่ได้รับด้อยคุณภาพ เช่น รถติดบริเวณทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากถนนแคบและมีรถจำนวนมาก

2.3 ขีดจำกัดของชุมชน หมายถึง ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งหากมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไป จะเกิดผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นความหนาแน่นของพื้นที่ใช้สอยในชุมชน เช่น ในร้านอาหาร ร้านค้า หรือบริเวณชายหาด เป็นต้น

3. การกำหนดเขตการใช้พื้นที่หรือเขตการจัดการในแหล่งท่องเที่ยว บริเวณแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะเป็นต้องมีการกำหนดเขตการใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ต่างๆ (Zoning) หรือเพื่อการจัดการ (Management zone) ให้เหมาะสมตามสภาพและขนาดของทรัพยากรที่จะรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น โดยสามารถป้องกันผลกระทบที่จะมีผลต่อระบบนิเวศโดยรวมด้วย โดยมีแนวทางการดำเนินการต่อไปนี้

3.1 การจัดให้มีเขตบริการหรือศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Visitor Center) ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวควรจัดให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม และเป็นพื้นที่ราบมากพอที่จะจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการ ข้อมูลและความรู้แก่นักท่องเที่ยว จัดให้เส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดินป่าและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติ รวมถึงสิ่งที่เป็นต่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว

3.2 การจัดเขตสงวนหรือบริเวณพื้นที่ที่มีความเปราะบางด้านนิเวศ พื้นที่ที่มีความเปราะบางทางด้านนิเวศและพื้นที่ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ ควรจัดไว้เป็นเขตสงวนหรือเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่จำเป็น ต้องมีการควบคุมการใช้ประโยชน์อย่างเข้มงวดเพื่อรักษาสมดุลทางด้านนิเวศ

4. การควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่ การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการมีระบบป้องกันและกำจัดมลภาวะที่เหมาะสม

2.5 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวัด

2.5.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวัด

วัด หมายถึง หมายถึง สถานที่ทางศาสนา สำหรับประกอบศาสนพิธีต่างๆ รวมทั้งเป็นที่พำนักของสงฆ์และนักบวช ส่วนคำว่า “วัดไทย” หมายถึง วัดทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท นอกจากนี้ ในปัจจุบันยังหมายความรวมถึงวัดที่ชุมชนชาวไทยไปสร้างไว้ในต่างประเทศ เพื่อเป็นที่พำนักของพระสงฆ์ไทย ที่ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเป็นสถานที่ประกอบศาสนพิธีของพุทธศาสนิกชนชาวไทย ที่อาศัยอยู่ในประเทศนั้นๆ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงวัดไทย เฉพาะที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 28, 2547)

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในประเทศไทย พุทธศักราช 2505 กำหนดไว้ว่า วัดมี 2 ชนิด คือ

1. วิสุคามสีมา หมายถึง เขตพื้นที่ที่พระภิกษุสงฆ์ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเพื่อใช้จัดตั้งวัด ขึ้น แต่ในทางปฏิบัตินั้นเป็นการขอพระบรมราชานุญาตเฉพาะแต่บริเวณที่ตั้งพระ อุโบสถเท่านั้น

2. สำนักสงฆ์ หมายถึง สถานที่ที่ตั้งพำนักอาศัยของหมู่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งไม่ได้ขอพระบรมราชานุญาตใช้ผืนที่ดินแห่งนั้นเพื่อจัดตั้งเป็นวัดขึ้น ดังนั้นสำนักสงฆ์จึงไม่มีโรงพระอุโบสถเพื่อใช้เป็นที่ทำสังฆกรรม วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ถือว่าเป็นวัดที่ถูกต้องและมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย วัดประเภทนี้ยังแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) วัดหลวง หรือ พระอารามหลวง 2) วัดราษฎร์”

พระอารามหลวง หรือ วัดหลวง คือ วัดที่พระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ทรงสร้างหรือทรงบูรณปฏิสังขรณ์ หรือมีผู้สร้างน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายเป็นวัดหลวง

วัดราษฎร์ หมายถึง วัดที่ราษฎรสร้าง หรือบูรณปฏิสังขรณ์ แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าจำนวนในบัญชีเป็นพระอารามหลวง

ซึ่งแต่เดิมนั้น ยังไม่มีการจัดแบ่งพระอารามหลวงอย่างเป็นทางการ เพียงแต่มีการจัดแบ่งพระอารามหลวงออกเป็นหลายชั้นตามความรู้สึกหรืออาศัยการคาดเดาตามสถานการณ์ เช่น ดูจากการพระราชทานเทียนพรรษาขึ้นหรือไม้เล่มเดียวหรือมากกว่านั้น หรือดูจากการบรรดาศักดิ์ที่พระราชทานแก่เจ้าพนักงานผู้คุมแลกข้าพระ เป็นต้น หลังจากนั้น กระทรวงธรรมการร่วมกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้จัดระเบียบพระอารามหลวงเพื่อประมาณค่าบำรุงวัดหลักจากเลิกเลขวัด แต่ไม่ได้นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดระเบียบพระอารามหลวง ดังนั้นในปี พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้มีการจัดระเบียบพระอารามหลวงขึ้นอย่างเป็นระบบตั้งแต่นั้นมา โดยในครั้งนั้นวัดที่จัดว่าเป็นพระอารามหลวงนั้น คือ วัดอันสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้าง ทรงปฏิสังขรณ์เป็นส่วนพระองค์หรือทรงในนามท่านผู้อื่น และอารามอันพระบรมวงศานุวงศ์และข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่สร้างปฏิสังขรณ์ทรงรับไว้ในความ

บำรุงของแผ่นดิน ภายหลังจึงหมายรวมถึงวัดราษฎร์ที่ที่ประชาชนสร้างหรือปฏิสังขรณ์ แล้วทรงพิจารณาเห็นสมควรยกย่องเป็นพิเศษทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวง (ประวัติการจัดแบ่งพระอารามหลวงในประเทศไทย, 2552)

การจัดลำดับชั้นของพระอารามหลวง เริ่มมีขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2458 ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดระเบียบแบ่งชั้นพระอารามหลวงออกเป็นสามชั้น แต่ละชั้นยังแยกระดับออกไปอีกหลายระดับ โดยมีสร้อยต่อท้ายชื่อวัดตามฐานะ ดังนี้ (เว็บไซต์พุทธะ, 2552)

1. พระอารามหลวงแบ่งตามระดับ ออกเป็น 3 ชั้น

1) พระอารามหลวง ชั้นเอก ได้แก่ วัดที่มีความสำคัญ มีเจดีย์สถานบรรจุพระบรมอัฐิ หรือเป็นวัดที่มีเกียรติสูง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- (1) ราชวรมหาวิหาร
- (2) ราชวรวิหาร
- (3) วรมหาวิหาร

2) พระอารามหลวง ชั้นโท ได้แก่ วัดที่มีเจดีย์สถานสำคัญ หรือวัดที่มีเกียรติ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

- (1) ราชวรมหาวิหาร
- (2) ราชวรวิหาร
- (3) วรมหาวิหาร
- (4) วรวิหาร

3) พระอารามหลวง ชั้นตรี ได้แก่วัดที่มีเกียรติ วัดประจำหัวเมือง หรือวัดที่มีความสำคัญชั้นรอง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- (1) ราชวรวิหาร
- (2) วรวิหาร
- (3) วัดที่ไม่มีสร้อยต่อท้าย (สามัญ)

2. พระอารามหลวงแบ่งตามฐานันดรศักดิ์ออกเป็น 4 ชนิด คือ (พระมหาบุญพิเชษฐ จันทร์เมือง, 2553)

1) ราชวรวิหาร หมายถึง พระอารามที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้าง หรือปฏิสังขรณ์เป็นการส่วนพระองค์

2) วรวิหาร หมายถึง พระอารามที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้าง หรือปฏิสังขรณ์พระราชทานเป็นเกียรติยศแก่ผู้ต่ำศักดิ์ลงมา หรือแก่วัด รวมทั้งวัดที่ประชาชนสร้างหรือปฏิสังขรณ์ และทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวง ยกเป็นเกียรติยศจัดว่าเป็นวัดมีเกียรติ

3) ราชวรมหาวิหาร หมายถึง พระอารามที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชาธิบดี สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระราชกุมารี ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์เป็นการส่วนพระองค์ เป็นพระอารามใหญ่ โดยที่สิ่งปลูกสร้างมีขนาดใหญ่โตสมพระเกียรติมีความสำคัญมาก

4) วรมหาวิหาร หมายถึง พระอารามลักษณะเดียวกับชินไตราชมหาวิหาร แต่มีความสำคัญน้อยกว่า และทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์แล้วพระราชทานเป็นเกียรติแก่ผู้อื่น

2.6 บริบทพื้นที่ศึกษาพระอารามหลวงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.6.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมีมูลค่าสูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศ และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน เคยมีชื่อเสียงในฐานะเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่ไม่มีอำเภอเมือง มีอำเภอพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ชาวบ้านโดยทั่วไปนิยมเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "กรุงเก่า" หรือ "เมืองกรุงเก่า" ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่างของประเทศห่างจากกรุงเทพมหานคร ทางถนนสายเอเชีย ประมาณ 75 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,556.64 ตารางกิโลเมตร เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็น อันดับที่ 62 ของประเทศไทย และเป็นอันดับที่ 11 ของจังหวัดในภาคกลาง ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา ไม่มีภูเขา ไม่มีป่า มีแม่น้ำไหลผ่าน 4 สาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรีและแม่น้ำน้อย รวมความยาวประมาณ 200 กิโลเมตร ภูมิอากาศมีลักษณะร้อนชื้นอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาวซึ่งอากาศจะเย็นและแห้งแล้ง และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในฤดูฝน ทำให้มีฝนตกชุกเป็นเวลานานเกือบตลอดปี (ข้อมูลทั่วไป จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2558)

เศรษฐกิจของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี 2560 คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 3.8 (โดยมีช่วงคาดการณ์ ที่ร้อยละ 1.4 – 5.8 ต่อปี) ชะลอตัวจากปีก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 4.2 โดยมาจาก ด้านอุปสงค์คาดว่าจะขยายตัวจากการบริโภคภาคเอกชน ขยายตัวร้อยละ 16.7 พื้นที่ตัวจากปีก่อนที่หดตัว ร้อยละ -2.6 เป็นผลมาจากภาครัฐมีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ มีการจ้างแรงงาน ประกอบกับแรงหนุนจากมาตรการภาครัฐในการแก้ปัญหาหนี้นอกระบบ และการจัดสวัสดิการภาครัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ส่งผลให้ มีการบริโภคภายในจังหวัดเพิ่มขึ้น ส่วน การลงทุนภาคเอกชน ที่ขยายตัวร้อยละ 1.7 พื้นที่ตัวจากปีก่อนที่หดตัวร้อยละ -5.0 เป็นผลมาจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจภาครัฐ และโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ในขณะที่ การใช้จ่ายภาครัฐ หดตัวร้อยละ -27.6 จากปีก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 3.5 จากรายจ่ายลงทุนที่หดตัว เป็นผลจาก ส่วนราชการอยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง หนี้ผูกพันและผู้รับจ้างไม่ส่งมอบงานตามงวดสัญญา อีกทั้งบางโครงการ มีปัญหาความไม่พร้อมของโครงการ ได้แก่ การปรับราคากลางลง การขออนุญาตใช้พื้นที่ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการ ดำเนินการ

ค่อนข้างมาก ส่งผลทำให้การเบิกจ่ายไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และรายจ่ายประจำที่หดตัวเนื่องจาก ส่วนราชการอยู่ระหว่างดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านอุปทาน คาดว่าจะขยายตัวจาก ภาคอุตสาหกรรม ที่ขยายตัวร้อยละ 4.7 ต่อเนื่องจากปีก่อน ที่ขยายตัวร้อยละ 4.2 สะท้อนจากปริมาณการใช้ไฟฟ้า ภาคอุตสาหกรรมและจำนวนโรงงานในจังหวัดที่เพิ่มขึ้น ส่วน ภาคบริการ ขยายตัวร้อยละ 3.7 ต่อเนื่องจากปีก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 1.7 สะท้อนจากจำนวนนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดเพิ่มขึ้น เนื่องจากจังหวัดมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างสม่ำเสมอ สำหรับ ภาคเกษตรกรรม ขยายตัวร้อยละ 45.1 พ้นตัวจากปีก่อนที่หดตัวร้อยละ -29.2 จากสถานการณ์ภัยแล้งคลี่คลายประกอบกับจังหวัดมีนโยบายสนับสนุนให้เกษตรกรทำนาแปลงใหญ่ และมีการบูรณาการ ด้านบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผลผลิตพืชเกษตรสำคัญของจังหวัดมีปริมาณเพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายได้ เกษตรกรปรับตัวดีขึ้น (รายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ประจำปีไตรมาส 4, 2560)

ด้านการท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยว จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอดีตราชธานีที่ยาวนานที่สุดถึง 417 ปี เป็นดินแดนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทั้งด้านกายภาพ ประวัติศาสตร์และอารยธรรม มีโบราณสถานที่ยังคงเหลืออยู่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความรุ่งเรืองในอดีต องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้รับอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยาไว้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2534 เป็นผลให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมชมตลอดทั้งปี

2.6.2 พระอารามหลวงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยว และไหว้พระตามวัดต่างๆ เป็นจำนวนมาก คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อวางแผนแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมและสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงของยุคสมัย ปัจจุบัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพระอารามหลวง จำนวน 15 วัด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา จำนวน 5 วัด ดังนี้

1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ หรือ วัดพระศรีสรรเพชญ์ ตั้งอยู่บนถนนศรีสรรเพชญ์ ตำบลหอรัตนไชย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทางทิศเหนือของวิหารพระมงคลบพิตรในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นวัดที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในประวัติศาสตร์ช่วงสมัยอยุธยา ปัจจุบันได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีฐานะเป็นวัดประจำพระราชวัง เช่นเดียวกับกับวัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพฯ เดิมทีบริเวณวัดพระศรีสรรเพชญ์เป็นที่ประทับของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 แต่ต่อมาสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้

ย้ายพระราชวังไปทางเหนือ และอุทิศที่ดินเดิมนี้เพื่อสร้างวัดภายในพระราชวัง เพื่อประกอบพิธีสำคัญต่างๆ แต่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา ภายในวัดพระศรีสรรเพชญ์จะมีเจดีย์สำคัญ 3 องค์ มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงลังกา ตั้งเรียงรายเป็นสัญลักษณ์อย่างสวยงาม ได้แก่ (ชวนเที่ยวกรุงเก่า พระนครศรีอยุธยา, 2556)

- เจดีย์ทางด้านทิศตะวันออก สร้างโดยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ในปี พ.ศ. 2035 เพื่อบรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พระราชบิดา

- เจดีย์องค์กลาง สร้างโดยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ในปี พ.ศ. 2035 เช่นกัน เพื่อบรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 พระบรมเชษฐา

- เจดีย์ทางด้านทิศตะวันตก สร้างโดยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4 (สมเด็จพระหน่อพุทธางกูร) เพื่อบรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2

นอกจากเจดีย์ทั้ง 3 องค์แล้ว ภายในวัดก็ยังมีซากปรักหักพังของสิ่งก่อสร้างที่สำคัญอื่นๆ อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นพระวิหาร หอระฆัง พระอุโบสถ ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่มีความเก่าแก่และสวยงามอย่างยิ่ง

2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลคลองสวนพลู อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร แบบมหานิกาย เป็นวัดเก่าแก่และสำคัญวัดหนึ่งของอยุธยา และมีชื่อเสียงระบือไปทั่วประเทศ โดยเฉพาะหลวงพ่อดุสิตหรือเจ้าพ่อช่าปองที่พุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและชาวจีนต่างให้ความเคารพนับถือมาช้านาน เมื่อมายังวัดแห่งนี้จะไม่แปลกที่จะต้องพบเจอผู้คนจำนวนมากที่ไหลเวียนมานมัสการหลวงพ่อดุสิตกันอย่างเนืองแน่น เป็นวัดที่มีประวัติอันยาวนาน ก่อสร้างก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา และไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าใครเป็นผู้สร้าง ตามหนังสือพงศาวดารเหนือกล่าวว่าพระเจ้าสายน้ำผึ้งเป็นผู้สร้าง และพระราชทานนามว่า “วัดเจ้าพระนางเชิงและในพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐกล่าวไว้ว่า ได้มีการสถาปนาพระพุทธรูปพุทธชื่อ “พระเจ้าพแนงเชิง” เมื่อปี พ.ศ. 1867 ซึ่งก่อนพระเจ้าอู่ทองจะสถาปนากรุงศรีอยุธยาถึง 26 ปี (ชวนเที่ยวกรุงเก่า พระนครศรีอยุธยา, 2556)

3) วัดหน้าพระเมรุราชิการาม ตั้งอยู่ที่ ตำบลคลองสวนพลู อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดสามัญ วัดหน้าพระเมรุราชิการามเป็นวัดมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยาเนื่องจากเคยเป็นวัดที่พม่าใช้ตั้งฐานบัญชาการ จึงเป็นวัดเดียวในกรุงศรีอยุธยาที่ไม่ได้ถูกพม่าทำลาย ยังคงปรากฏสถาปัตยกรรมแบบอยุธยา และอยู่ในสภาพสมบูรณ์มากที่สุดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นวัดยอดนิยมของนักท่องเที่ยวที่มักเดินทางไปนมัสการหลวงพ่อดุสิตพระพุทธรูปนิมิตวิจิตรมารโมลีศรีสรรเพชญ์บรมไตรโลกนาถที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งในกรุงศรีอยุธยา ตำนานกล่าวถึงวัดนี้ว่า พระองค์อินทร์ในสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 รัชกาลที่ 10 แห่งกรุงศรีอยุธยา ทรงสร้างเมื่อจุลศักราช 864 (พ.ศ. 2046) ประทานนามว่า “วัดพระเมรุราชิการาม” แต่ประชาชนส่วนมากนิยมเรียกว่า “วัดพระเมรุ” จึงเป็นนามของวัดที่ใช้มาจนทุกวันนี้ (วัดไทย, 2555)

4) วัดกษัตราธิราชวรวิหาร ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร เป็นวัดโบราณ ปรากฏหลักฐานพบว่ามีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมชื่อ วัดกษัตรา หรือ กษัตราราม หรือ กษัตราवास ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้สร้างแต่ชื่อของวัดทำให้สันนิษฐานว่า คงเป็นวัดที่พระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระองค์ใดพระองค์หนึ่งทรงสร้างวัดนี้ จึงมีชื่อว่า วัดกษัตรา ซึ่งหมายความว่า เป็นวัดของพระมหากษัตริย์ หรือวัดของพระเจ้าแผ่นดิน (วัดไทย , 2555)

5) วัดพรหมนิวาสรวิหาร ตั้งอยู่ตำบลท่าวาสุกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งมิได้มีหลักฐานการบันทึกประวัติความเป็นมาที่ชัดเจนต้องอาศัยการบอกเล่ากันต่อๆ มาตามคำบอกเล่าของสมเด็จพระธีรจารย์มุนี เจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิราชาวาส ได้บอกแก่เจ้าอาวาส (พระครูวิทิตพรหมสิริคุณ) ว่า เดิมวัดนี้มีชื่อว่า วัดขุนยวน เป็นวัดโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา ชาวบ้านที่อาศัยอยู่เดิมเล่ากันสืบมาว่า ผู้ที่สร้างวัดมีศเป็นขุนได้เป็นแม่ทัพยกทัพไปรบกับข้าศึกที่เมืองโยนก (นครเชียงใหม่) และมีชัยชนะกลับมาจึงได้สร้างวัดขึ้นเป็นอนุสรณ์ ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ 3 ได้เริ่มมีการบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้น โดยการซ่อมแซมถาวรวัตถุในส่วนที่ทรุดโทรมต่อมาสมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีการปฏิสังขรณ์อีก เนื่องจากเคยประทับอยู่ที่วัดนี้ครั้นเมื่อทรงผนวช ครั้นเวลาล่วงเลยมานานบรรดาปุชนียวัตถุส่วนมากได้ชำรุด การปฏิสังขรณ์ให้คืนสู่สภาพเดิมกระทำได้ยากและค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบูรณะค่อนข้างสูง ทางวัดจึงได้จัดทำโครงการบูรณะพระอารามหลวง เช่น บูรณะกำแพงแก้ว บูรณะหอสวดมนต์ เป็นต้นในปี พ.ศ. 2485 พระครูกุศลธรรมธาดา (สุตใจ เขมสิโล) เจ้าอาวาสได้ขอพระราชทานนามวัดใหม่ ชื่อว่า วัดพรหมนิवास ซึ่งหมายถึงที่สถิตของพรหม

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยและคณะได้ศึกษาและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวรวิหาร ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมสูงที่สุด

ในขณะที่ โอบาส นนทแก้ว และสุจินต์ สิมารักษ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบลดอนคา อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวตำบลดอนคา ได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวประเภทประเพณีวัฒนธรรม เช่น ประเพณีบุญตักบาตเทโว ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีบุญข้าวจี การอนุรักษ์โบราณสถานและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นไว้อย่างยั่งยืนโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนและการมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดแก่เยาวชนในท้องถิ่น ตลอดจนใช้การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลดอนคามีแผนการรองรับที่เป็นระบบรวมทั้งผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประชาชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบชุมชนลาวเวียงให้คงอยู่คู่กับท้องถิ่น จึงได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวรวมทั้งการดูแลรักษาให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตำบลดอนคาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นสมบัติอันล้ำค่าสำหรับให้ชนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อไป

ขณะเดียวกัน วีระพล ทองมา วินิตรา ลีละพัฒนา และนวนจันทร์ทองมา (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่องอน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนชาวจีนยูนานบ้านยางยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านความเชื่อและค่านิยมตามวิถี ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนมาตั้งแต่บรรพบุรุษอย่างแน่นแฟ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวไม่จำเป็นที่จะต้องเดินทางไปไกลถึงประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่สามารถศึกษาจากขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตแบบชาวจีนยูนานได้ในชุมชนบ้านยางแห่งนี้ ตั้งแต่สภาพของบ้านเรือน การแต่งกาย การใช้ ภาษาพูด การใช้ภาษาเขียน หรือแม้แต่การประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ชุมชนบ้านยาง ได้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งทางด้านที่พักแบบโฮมสเตย์ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะมีโอกาสได้สัมผัสบรรยากาศของพี่น้องชาวจีนที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ภายใต้ความหลากหลายของศาสนาและความเชื่อ สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนนั้น มีส่วนร่วมในระดับมากในกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมทางความคิด (ความเชื่อและค่านิยม) และวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (อาชีพและวิถีชีวิตประจำวัน) ส่วนด้านวัฒนธรรม บรรทัดฐาน (อาหารและพืชสมุนไพร) รวมทั้งด้านวัฒนธรรมทางวัตถุ (ศิลปะและหัตถกรรม) นั้นมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ พระมหาธัชธร สิริมงคล(มาตรา) (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแวง (พระอารามหลวง) อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแวง (พระอารามหลวง) อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น คือ ด้านสถานที่ควรช่วยกันรักษาและร่วมกันพัฒนา โดยเฉพาะเรื่องของความสะอาด เพราะความสะอาดถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านการให้บริการ ควรเพิ่มสถานที่จอดรถ ห้องน้ำและปรับปรุงบริการร้านค้าร้านอาหาร เพิ่มถึงขยะ เพื่อสร้างความสะอาดแก่ผู้มาเที่ยว ส่วนด้านการสร้างแรงจูงใจ ควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมความรู้ กิจกรรมพัฒนาด้าน

จิตใจและปัญญา ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของวัดผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลของการท่องเที่ยวและให้วัดเป็นที่รู้จักในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด

ในขณะที่ ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว และคณะ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า จุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวที่แรงจูงใจเดินทางมาเที่ยวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรีมีความคล้ายกัน คือ ความสวยงามของสถาปัตยกรรมของสถานที่ท่องเที่ยว ประวัติความเป็นมาของสถานที่ และชื่อเสียงของพระพุทธรูป โดยภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง ในขณะที่จังหวัดนนทบุรีมีภาพลักษณ์ในการคอนูร์ักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม และภาพลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัฒนธรรมไทยรามัญ เมื่อพิจารณาถึงการสื่อสารข้อมูลการท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ค้นหาข้อมูลท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ตและต้องการให้เพิ่มรายละเอียด ในเว็บไซต์ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่บนเส้นทางเดียวกัน แนะนำเรื่องที่พักราคาประหยัด และร้านอาหารที่มีชื่อเสียงในเรื่องความอร่อยในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เมื่อพิจารณาความพร้อมทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางน้ำในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรี พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพมากที่สุดของแต่ละจังหวัด คือ วัดนิเวศธรรมประวัติ (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) วัดโบสถ์ (จังหวัดปทุมธานี) และเกาะเกร็ด (จังหวัดนนทบุรี) อย่างไรก็ตามไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการประเมินในระดับดีมากซึ่งเป็นระดับที่สูงที่สุด

ขณะเดียวกัน ปฐม หงส์สุวรรณ และกรรณิการ์ สุพิชญ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อีสานตอนกลาง กรณีศึกษา จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวในระดับการเชื่อมโยงของจังหวัดทั้งสอง โดยภาพรวมของการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม พบว่ามีสภาพแวดล้อมทั่วไปทางภูมิศาสตร์ วิถีชีวิต และประเพณีวัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม อันเป็นข้อมูลสำคัญทางด้านวัฒนธรรมของชุมชนทั้งสองจังหวัดที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพสูงที่จะสามารถต่อยอดนำไปสู่การพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งจากภายในพื้นที่ภาคอีสานและภายนอกพื้นที่ภาคอีสานได้ นอกจากนี้ยังมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เชื่อมโยงจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคามที่มุ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเป็นหลัก โดยมีความพยายามที่จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชนและองค์กรพัฒนา ตลอดจนนักท่องเที่ยวผ่านการศึกษานโยบายการจัดการการท่องเที่ยวและศักยภาพของแต่ละภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ชายชาญ ปฐมกาญจนา และนรินทร์ สังข์รักษา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ควรมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีจิตอาสาในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านการเงินหรืองบประมาณ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในจำนวนที่มากพอ ควรมีการรวมกลุ่มกันในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน และให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นเครือข่าย

ในขณะที่ มาโนช พรหมปัญญา และศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจ และทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวที่วัด คือ วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล วัดหน้าพระเมรุศิขาราม และวัดท่าการ้อง โดยรวมแรงจูงใจและทัศนคติในการท่องเที่ยววัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับดี ตามลำดับพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในอำเภอ ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยววัดด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ และด้านเศรษฐกิจ ทัศนคติและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวมีผลต่อความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยววัดทั้ง 4 วัด

จากการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่างานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น มีความสำคัญต่อนโยบายของประเทศ ช่วยทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับประชาชน แต่ในทางกลับกันก็ส่งผลเสียที่ทำลายวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน หากขาดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและยาวนานที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเรื่องการวิจัย เรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีแบบผสม (Mixed Method) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

- 3.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การตรวจสอบเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิกการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 269,104 คน (สถิติการท่องเที่ยว ปี 2560 , กระทรวงการท่องเที่ยว, 2561)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาด้วยกำหนดโควตา

-กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการหาค่าจากตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1967) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเชื่อถือได้ ซึ่งเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการอ้างอิงไปสู่ประชากร

นำกลุ่มตัวอย่างที่ได้ จำนวน 400 คน มากำหนดโควตาโดยแบ่งเป็น 5 กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) วัดพระศรีสรรเพชญ์	จำนวน 80 คน
2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร	จำนวน 80 คน
3) วัดหน้าพระเมรุราชิการาม	จำนวน 80 คน
4) วัดกษัตราธิราช	จำนวน 80 คน
5) วัดพรหมนิวาส	จำนวน 80 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่

1) รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
สำนักงานจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	จำนวน 1 คน
2) รองนายกเทศมนตรี ตำบลบางบาล
อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	จำนวน 1 คน
3) ผู้ค้าในชุมชน	จำนวน 2 คน
4) คนในชุมชน	จำนวน 4 คน

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีแบบผสม (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ

การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ภูมิศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. สร้างแบบสอบถามตามประเด็นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้น นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงของเนื้อหาและความถูกต้องของการใช้ภาษา พร้อมทั้งขอรับคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

4. ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และนำแบบสอบถามไปทดลองกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

5. แจกแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มาเยี่ยมชมพระอารามหลวงในเขต ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน

3.2.2 การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพ

การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) ตามประเด็นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้น นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงของเนื้อหาและความถูกต้องของการใช้ภาษา พร้อมทั้งขอรับคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

4. ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และนำแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) ไปสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 8 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระ

อารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ตัวเลือกซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยผู้วิจัยกำหนดการแปลความหมายของผลคะแนนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังต่อไปนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

ดังนั้น สามารถกำหนดเกณฑ์เฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ได้ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายความว่า	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายความว่า	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มาก
2.50 – 3.49	หมายความว่า	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายความว่า	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อย
1.00 – 1.49	หมายความว่า	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อยที่สุด

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการสัมภาษณ์บุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง โดยมีรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์

3.4 การตรวจสอบเครื่องมือ

3.3.1 การตรวจสอบเครื่องมือเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ได้ดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1) ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบโดยพิจารณาเป็นรายข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) มีสูตรการคำนวณดังนี้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2558)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยนำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาหรือไม่ ถ้ามีความสอดคล้องผู้เชี่ยวชาญจะให้ค่าเป็น “+1” แต่ถ้าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าคำถามข้อนั้นไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหา จะให้ค่าเป็น “-1” และในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าคำถามข้อนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาหรือไม่ก็จะให้ค่าเป็น “0”

แบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรงคือมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถ้าหากมีค่าน้อยกว่า 0.5 ถือว่าคำถามข้อนั้นไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหา จะต้องตัดคำถามข้อนั้นออกไปหรือทำการปรับปรุงคำถามข้อนั้นใหม่

จากแบบสอบถาม ค่าความเที่ยงตรง (IOC) แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีความคิดเห็นต่อความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับตัวแปร ได้ค่าความเที่ยงตรงของคำถามแต่ละประเด็นของทุกตัวแปร มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.67 แสดงว่าผลการพิจารณาคำถามแต่ละข้อเป็นไปตามกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง

2) การหาความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลอง (Try-out) กับ

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และ การหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปทดลอง (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยการหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) หรือสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เป็นค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้จาก สูตรครอนบราซ (Cronbach) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยแบบทดสอบค่าคะแนนที่ได้ อาจจะเป็นค่าอะไรก็ได้ที่มีค่ามากกว่า 1

ผลการวัดจากการที่นำแบบสอบถามชุดนั้นไปทดสอบกับผู้ปกครองของเด็กที่ใช้บริการถ้าค่าที่คำนวณได้ มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า แบบทดสอบนั้นมีค่าความเชื่อมั่นสูง

ตารางที่ 3.1 การตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

การส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	กลุ่มทดลอง	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูมรดก	30	0.93
ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว	30	0.84
ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก	30	0.87
ด้านการร่วมมือกับท้องถิ่น	30	0.87
ด้านการบริหารการท่องเที่ยว	30	0.86

ผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของคำถามแต่ละประเด็นและค่าความเชื่อมั่นของทุกตัวแปรไม่ต่ำกว่า 0.70 ตามเกณฑ์ นอกจากนี้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นยังได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว จึงสรุปว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของคำถามแต่ละประเด็นและค่าความเชื่อมั่นของทุกตัวแปรไม่ต่ำกว่า 0.70 ตามเกณฑ์ นอกจากนี้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นยังได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว จึงสรุปว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ตารางที่ 3.2 การตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถามสัมภาษณ์

ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างยั่งยืน	กลุ่มทดลอง	ค่าความเชื่อมั่น
สภาพการณ์ บริบททั่วไปของแหล่ง ท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน	10	0.85
ทิศทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม	10	0.87
ปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	10	0.93

ผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของคำถามแต่ละประเด็นและค่าความเชื่อมั่นของทุกตัวแปรไม่ต่ำกว่า 0.70 ตามเกณฑ์ นอกจากนี้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นยังได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว จึงสรุปว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการศึกษาได้แก่ การจัดทำข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความและการสรุปผล ประกอบด้วย

- 1) ก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะต้องติดต่อและนัดหมาย เพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่ก่อนเข้าทำการเก็บข้อมูล
- 2) ผู้วิจัยประสานกับทางมหาวิทยาลัยในการออกหนังสือที่จะเข้าเก็บข้อมูลผู้ให้บริการ โดยระบุวัน เวลา และสถานที่ให้ครบถ้วน
- 3) ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาภายในแบบสอบถามและวิธีการตอบแก่ตัวแทนและทีมงาน
- 4) ผู้วิจัยหรือตัวแทนและทีมงาน เข้าไปในสถานที่ ที่ต้องการศึกษาตามที่ระบุไว้ข้างต้นเพื่อทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 8 ชุด

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดค่าสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายตัวแปรของการวิจัย ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) ด้วยการแจกแจงความถี่ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจะวิเคราะห์ผลเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการอธิบายผลการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นข้อมูลที่ใช้มาตรวัดแบบนามบัญญัติและแบบจัดอันดับ ผู้วิจัยต้องการบรรยายเพื่อให้ทราบถึงจำนวนประชากรจำแนกตามคุณสมบัติเท่านั้น ค่าสถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แบบสอบถามส่วนที่ 3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษาพระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แบบสอบถามส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษาพระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นำข้อมูลที่ได้จากการเขียนข้อเสนอแนะทำการวิเคราะห์เนื้อหาและการรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปประเด็นและดำเนินการจัดแบ่งตามประเภทของข้อมูล

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เพื่อสรุปประเด็น เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนาการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการบันทึกเสียงแล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาดำเนินการจัดแบ่งประเภทของข้อมูลตามวัตถุประสงค์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิกการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน และเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 8 คน ผลการศึกษาจะนำเสนอโดยลำดับ ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิवास อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปผลได้ตามตารางพร้อมคำอธิบายดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
ชาย	132	33.00	2
หญิง	268	67.00	1
รวม	400	100	

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00 และเป็นเพศชาย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี	70	17.50	3
26 - 35 ปี	195	48.75	1
36 - 45 ปี	79	19.75	2
46 - 55 ปี	41	10.25	4
56 ปี ขึ้นไป	15	3.75	5
รวม	400	100	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มากที่สุด จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	148	37.00	2
ปริญญาตรี	223	55.75	1
ปริญญาโท	29	7.25	3
ปริญญาเอก	-	-	-
รวม	400	100	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
นักเรียน / นักศึกษา	83	20.75	2
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	64	16.00	3
พนักงานบริษัทเอกชน	168	42.00	1
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	49	12.25	4
รับจ้างทั่วไป	19	4.75	5
พ่อบ้าน / แม่บ้าน	12	3.00	6
อาชีพอื่นๆ	5	1.25	7
รวม	400	100	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมาคือ อาชีพนักเรียน / นักศึกษา จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย
จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
น้อยกว่า หรือเท่ากับ 10,000 บาท	74	18.50	3
10,001-20,000 บาท	180	45.00	1
20,001-30,000 บาท	93	23.25	2
30,001-40,000 บาท	21	5.25	4
40,001-50,000 บาท	20	5.00	5
มากกว่า 50,001 บาท ขึ้นไป	12	3.00	6
รวม	400	100	

180 45

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท มากที่สุด จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมาคือ รายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.25 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิกการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปผลได้ตามตารางพร้อมคำอธิบายดังต่อไปนี้

ตาราง 4.6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
จำแนกตามลักษณะการเดินทางท่องเที่ยว

ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
เดินทางมาคนเดียว	14	3.50	3
มากับครอบครัว เพื่อน หรือคนจึก	343	88.8	1
มากับบริษัทนำเที่ยว	6	1.50	4
มากับองค์กรหรือสถาบันการศึกษา	25	6.25	2
รวม	400	100	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีลักษณะการเดินทางท่องเที่ยว โดยมากกับครอบครัว เพื่อน หรือคนรู้จัก มากที่สุด จำนวน 343 คน คิดเป็นร้อยละ 88.8 รองลงมาคือ มากับองค์กรหรือสถาบันการศึกษา จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ตามลำดับ

ตาราง 4.7 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
จำแนกตามความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยว

ความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
มาครั้งแรก	65	16.25	3
1 - 2 ครั้ง	223	55.75	1
3 - 4 ครั้ง	81	20.25	2
มากกว่า 5 ครั้ง	31	7.75	4
รวม	400	100	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เคยเดินทางมาท่องเที่ยวแล้ว 1 - 2 ครั้ง มากที่สุด จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 รองลงมา คือ เคยเดินทางมาท่องเที่ยว 3 - 4 ครั้ง จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 ตามลำดับ

ตาราง 4.8 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
จำแนกตามวัตถุประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
ทัศนศึกษา	24	6.00	2
ศึกษาประวัติศาสตร์	21	5.25	4
ชมสถาปัตยกรรม	17	4.25	5
พักผ่อน/ท่องเที่ยว	307	76.75	1
ไหว้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์	22	5.55	3
อื่นๆ	9	2.25	6
รวม	400	100	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ วัตถุประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหรือท่องเที่ยว มากที่สุด จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 76.75 รองลงมาคือ ทัศนศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

ตาราง 4.9 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว

แหล่งข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
หนังสือพิมพ์/วารสาร/นิตยสาร	11	2.75	5
วิทยุ/โทรทัศน์	90	22.50	2
คู่มือการเดินทาง	5	1.25	6
ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว	22	5.50	4
เพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก	192	48.00	1
อินเทอร์เน็ต	80	20.00	3
รวม	400	100	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวจากเพื่อน ญาติหรือคนรู้จัก มากที่สุด จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมาคือ ได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวจากวิทยุหรือโทรทัศน์ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

ทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ค่าคะแนน	อันดับ
1. ด้านการพัฒนา บุรณะและฟื้นฟู	4.69	0.297	มากที่สุด	1
2. ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว	4.34	0.390	มาก	4
3. ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก	4.53	0.370	มากที่สุด	2
4. ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น	4.38	0.310	มาก	3
5. ด้านการบริหารการท่องเที่ยว	4.69	0.288	มากที่สุด	1
รวม	4.53	0.250	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.250) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนา บุรณะและฟื้นฟู อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.297) และด้านการบริหารการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.288) รองลงมาคือ ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.370)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขต พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนา บุรณะและฟื้นฟู

ด้านการพัฒนา บุรณะและฟื้นฟู	\bar{X}	S.D.	ระดับ ค่าคะแนน	อันดับ
1. ควรมีการให้ข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรเกี่ยวกับพระอารามหลวงให้แก่นักท่องเที่ยว	3.85	0.723	มาก	8
2. ช่วยกันดูแลและอนุรักษ์พระอารามหลวงให้คงความสวยงามอยู่ในสภาพดี	4.23	0.516	มาก	5

3. สอดแทรกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งคงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาวพุทธ	4.19	0.508	มาก	6
4. ปลุกฝังให้นักท่องเที่ยวได้เห็นคุณค่าและเกิดความหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวพระอารามหลวง	4.08	0.449	มาก	7
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องไม่ส่งผลต่อพระอารามหลวงทำให้เกิดความเสื่อมโทรม	4.75	0.432	มากที่สุด	2
6. การพัฒนาการท่องเที่ยวพระอารามหลวงต้องสอดคล้องกับหลักการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	4.60	0.491	มากที่สุด	3
7. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอนุรักษ์หรือคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่น เพิ่มพูนและคุณค่าประสบการณ์ ให้แก่นักท่องเที่ยว	4.83	0.378	มากที่สุด	1
8. ปลุกจิตสำนึกนักท่องเที่ยวและชุมชนให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	4.54	0.538	มากที่สุด	4
รวม	4.38	0.310	มาก	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D. = 0.310) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอนุรักษ์หรือคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่น เพิ่มพูนและคุณค่าประสบการณ์ ให้แก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.83$, S.D. = 0.378) รองลงมาคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องไม่ส่งผลต่อพระอารามหลวงทำให้เกิดความเสื่อมโทรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.75$, S.D. = 0.432)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขต พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว

ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ ค่าคะแนน	อันดับ
1. มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลากหลาย เช่น ร่องรอยประวัติศาสตร์ ที่ยังปรากฏให้เห็น โบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ	3.95	0.628	มาก	5
2. มีการจัดงานท่องเที่ยวพระอารามหลวงตามฤดูกาล ที่เป็นเอกลักษณ์ ให้หลากหลายตามความต้องการ ของนักท่องเที่ยว	4.58	0.495	มากที่สุด	1
3. มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวพระอารามหลวงและนำข้อมูลมาวางแผนทางการ ดำเนินการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	4.44	0.497	มาก	3
4. จัดกิจกรรมท่องเที่ยวพระอารามหลวงตรงตาม ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	4.20	0.509	มาก	4
5. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน	4.53	0.524	มากที่สุด	2
รวม	4.34	0.389	มาก	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.389) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมีการจัดงานท่องเที่ยวพระอารามหลวงตามฤดูกาลที่เป็นเอกลักษณ์ ให้หลากหลายตามความต้องการของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.495) รองลงมาคือ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.432)

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขต พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก

ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก	\bar{X}	S.D.	ระดับ ค่าคะแนน	อันดับ
1. มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยไม่สร้างผลกระทบต่อสังคม อาทิ สภาพแวดล้อม ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน	4.90	0.304	มากที่สุด	1
2. มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เช่น ปัญหา ขยะ ปัญหาจราจร เป็นต้น	4.73	0.469	มากที่สุด	3
3. มีการบริหารจัดการด้วยคนในชุมชน ทางด้านความปลอดภัย มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ข้อมูลต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว	4.38	0.543	มาก	7
4. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง	4.73	0.443	มากที่สุด	3
5. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	4.60	0.515	มากที่สุด	6
6. พัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยกระดับระบบขนส่งสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางระหว่างสถานที่ท่องเที่ยว	4.69	0.464	มากที่สุด	4
7. ปรับปรุงป้ายบอกทางและป้ายสัญลักษณ์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกแหล่ง	4.86	0.373	มากที่สุด	2
8. จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ท่องเที่ยว ส่งเสริมสุขอนามัย ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงสุขาสาธารณะ การจัดการขยะและระบบบำบัดน้ำเสียในแหล่งท่องเที่ยว	4.64	0.559	มากที่สุด	5
รวม	4.68	0.297	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.13 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$, S.D. = 0.297) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมีการจัดการการท่องเที่ยวโดยไม่สร้างผลกระทบต่อสังคม อาทิ สภาพแวดล้อม ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.90$, S.D. = 0.304) รองลงมาคือ ปรับปรุงป้ายบอกทางและป้ายสัญลักษณ์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกแหล่ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$, S.D. = 0.373)

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขตพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น

ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับค่าคะแนน	อันดับ
1. ช่วยกันรักษาวัฒนธรรม จัดสภาพภูมิทัศน์และมีการบำรุงรักษา สถานที่แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน ได้แก่ พระอารามหลวง	4.71	0.473	มากที่สุด	1
2. มีการพัฒนาและอนุรักษ์ความงามทางศิลปวัฒนธรรมของพระอารามหลวงที่สร้าง ความประทับใจต่อผู้ที่พบเห็น	4.51	0.601	มากที่สุด	4
3. เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานของมรดกและวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.54	0.528	มากที่สุด	3
4. ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น	4.60	0.489	มากที่สุด	2
5. ส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด	4.43	0.562	มาก	6
6. ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิง	4.40	0.543	มาก	7

วัฒนธรรม				
7. การท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและคนพื้นที่หรือชุมชนในปัจจุบัน โดยคำนึงถึง การปกป้อง ดูแล รักษา รวมถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันดีงามให้ยังคงอยู่แก่คนรุ่นหลังต่อไป	4.49	0.501	มากที่สุด	5
รวม	4.53	0.369	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.14 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ภูมิศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.369) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านช่วยกันรักษาวัฒนธรรม จัดสภาพภูมิทัศน์และมีการบำรุงรักษา สถานที่แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ได้แก่ พระอารามหลวง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.473) รองลงมาคือ ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.489)

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ภูมิศึกษา พระอารามหลวง ในเขตพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น

ด้านการบริหารการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับค่าคะแนน	อันดับ
1. การประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันในการจัดการการท่องเที่ยวพระอารามหลวงเชิงวัฒนธรรม	4.79	0.461	มากที่สุด	2
2. จัดทำแผนการส่งเสริมท่องเที่ยวพระอารามหลวงให้สอดคล้องกันกับศักยภาพและความพร้อมของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นในพื้นที่ของจังหวัด	4.82	0.439	มากที่สุด	1
3. การจัดการการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับ นักท่องเที่ยวของพระอารามหลวงในแหล่งท่องเที่ยว	4.77	0.473	มากที่สุด	3
4. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการ	4.41	0.492	มาก	9

ท้องถิ่นเพื่อให้มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่ นันทนาการ และพื้นที่พักผ่อน				
5. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ ที่เหมาะสม ตามช่วงเวลาของวันหรือฤดูกาล	4.70	.457	มากที่สุด	4
6. ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับ ศักยภาพของพื้นที่และการบริหาร	4.79	0.410	มากที่สุด	2
7. การจัดการด้านการติดตามและการประเมินผล การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	4.66	0.473	มากที่สุด	6
8. จัดหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นกลางและมีความ ชำนาญในการให้คำปรึกษาหรืออบรมท้องถิ่น ให้เข้าใจวิธีการในการวางแผน การจัดการหรือ การบริหารงาน และการตลาด	4.60	0.530	มากที่สุด	7
9. การจัดการท่องเที่ยวที่พระอารามหลวงต้องไม่เกิน ขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุกๆ ด้าน และต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่ง ท่องเที่ยวอยู่เสมอ	4.53	0.552	มากที่สุด	8
10. การส่งเสริมวัฒนธรรมด้านการพัฒนาสินค้าและ บริการด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและเป็น เอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น	4.69	0.462	มากที่สุด	5
รวม	4.69	0.288	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.15 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.288) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านจัดทำแผนการส่งเสริมท่องเที่ยวพระอารามหลวงให้สอดคล้องกันกับศักยภาพและความพร้อมของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นในพื้นที่ของจังหวัด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.439) รองลงมา คือ ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.410)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- ควรจัดให้มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวตามเทศกาลพิเศษต่างๆ ควบคู่กับวัฒนธรรมของไทย

- ควรมีเอกสารแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเส้นทางและแผนผังต่างๆ บริเวณโบราณสถานให้มากขึ้น
- ควรมีการปลูกจิตสำนึกให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว ให้ร่วมมือในการดูแลสุขภาพแวดล้อม
- ควรมีเจ้าหน้าที่เฉพาะการให้ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์โบราณสถาน พระราม อารามหลวง เกี่ยวกับเรื่องการแต่งกาย มารยาท และการเคารพสถานที่ เนื่องจากบางสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางพุทธศาสนาและทางวัฒนธรรม
- ควรมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำให้ความรู้ในแต่ละสถานที่เพื่อให้ประชาชนผู้มาท่องเที่ยว ได้รับรู้ในความเป็นอยู่และวิถีชีวิตรวมถึงประเพณีความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ
- ควรมีการปรับปรุงร้านอาหารในเรื่องคุณภาพ ความสะอาดและราคาอาหารที่เหมาะสม ภายในชุมชน
- ควรมีระบบการจัดการเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะ ห้องน้ำ ที่จอดรถ ศูนย์บริการให้ความช่วยเหลือ
- ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ควรร่วมมือกันในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว
- อยากให้มีบริการรถรางชมเมืองชมวัด

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมจำนวน 8 คน ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1 คน 2) รองนายกเทศมนตรี ตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1 คน 3) ผู้ค้าในชุมชน จำนวน 2 คน 4) คนในชุมชน จำนวน 4 คนสรุปความคิดเห็นตามประเด็นการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการณ์ บริบททั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษาพระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- สภาพแวดล้อมทั่วไปอยู่ในระดับดี แต่ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการที่เพียงพอ

- การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพราะเป็นเมืองมรดกโลกและมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน การตั้งรับและการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว นั้น ทางเทศบาลมีงบประมาณในการจัดการบริหารในแต่ละปีงบประมาณ

- นักท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่มขึ้นอาจเป็นเพราะในช่วงที่ละครดัง จึงมีการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามากขึ้น

- นักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอาจเป็นเพราะกระแสละครดัง และคนหันมานิยมแต่งชุดไทยกันมากขึ้น ดังเช่น ในหลวงรัชกาลที่ 10 เน้นให้มีการแต่งชุดไทยมากขึ้น นักท่องเที่ยวจึงมีความต้องการแต่งชุดไทยมาถ่ายรูปกับโบราณสถาน

- คนไทยเป็นเมืองพุทธ จึงทำให้นิยมทำบุญอยู่แล้วจึงทำให้ วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีคนมาทำบุญอยู่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

- นักท่องเที่ยวยังให้ความสนใจในการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการทำบุญไหว้พระ ขอพระสิ่งศักดิ์สิทธิ์

- นักเที่ยวยังคงมาเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ จึงมีส่วนสำคัญให้นักท่องเที่ยวสนใจมาเที่ยวกันมากขึ้น

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษาพระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูมรดก

- กรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมถึงกรมศิลปากรควรมีงบประมาณสำหรับการบูรณะโบราณสถานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความคงทนถาวรต่อไปสู่รุ่นต่อไป

- จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังคงได้รับความนิยมมาตลอดทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะ และวัฒนธรรมอันเก่าแก่ และเป็นมรดกโลก หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว ตามเทศกาลประเพณีต่างๆ

- นักท่องเที่ยวชาวไทยรวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันดูแลและอนุรักษ์พระอารามหลวงให้คงความสวยงามอยู่ในสภาพดี ปลูกฝังให้เห็นคุณค่าและเกิดความหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวพระอารามหลวง

- ควรมีการรณรงค์รักษาความสะอาด และสร้างจิตสำนึกในการเคารพสถานที่ท่องเที่ยว และมีการให้มีข้อมูลและความรู้กับนักท่องเที่ยว หลายๆ ภาษา

2.2 ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว

- ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่มาเดินทางมาท่องเที่ยวพระอารามหลวง ในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนจะมาในลักษณะ

ของลงรายละเอียดแต่ละพื้นที่เพื่อศึกษาหาความรู้ กลุ่มที่สองคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยจะมาท่องเที่ยว

ในลักษณะของการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนและไหว้พระ ทำบุญ รวมถึงการรับประทานอาหารร่วมกับครอบครัว เพื่อน หรือคนรู้จัก

- ภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมการทำโฮมสเตย์ให้มากขึ้น เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น
- อยากให้มีกิจกรรม หรือรูปแบบการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ควบคู่กับวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การแต่งชุดไทยตามรอยละครไทย เป็นต้น
- นักท่องเที่ยวที่เดินมาเที่ยวพระอารามหลวงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีเป็นจำนวนมาก จึงอยากให้มีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการรถรางชมเมือง การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การวิ่งมาราธอนบริเวณเมืองโบราณ เป็นต้น

2.3 ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก

- ควรมีการบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว เช่น การขนส่ง (รถบริการสาธารณะ) ไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลตัวอย่างทั่วถึง การเพิ่มพื้นที่จอดรถ จำนวนห้องน้ำและความสะอาดให้มีเพียงพอเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น การจัดระเบียบความสะอาด จุดสำหรับทิ้งขยะ การเพิ่มจุดแลกเปลี่ยนเงินสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ศูนย์บริการช่วยเหลือและให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว รวมถึงการควบคุมราคาสินค้าให้ยุติธรรมกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

2.4 ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น

- ผู้นำท้องถิ่น ชุมชน และชาวบ้านให้ความร่วมมือกับภาครัฐ และช่วยกันรักษา หวงแหนโบราณสถานเป็นอย่างดี
- ท้องถิ่นเป็นคนที่จึงมีความชำนาญและรู้สึกซึ่งเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อยากให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำให้คนในท้องถิ่นได้แสดงถึงภูมิปัญญาและนำมาสู่รายได้
- ควรให้ส่งเสริมให้ชาวบ้านในเรื่องของการผลิตสินค้า OTOP เพื่อชาวบ้านจะได้มีอาชีพและรายได้เสริมเพิ่มขึ้น
- ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้น เช่น การให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมใน

การเสนอความคิดเห็นในกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว

- ควรมียุวมัคคุเทศก์น้อย โดยสนับสนุนและส่งเสริมเยาวชนที่เป็นลูกหลานในท้องถิ่นหรือชุมชนที่มีความสามารถ ได้มีบทบาทในการนำเที่ยวชมวัด
- ควรเน้นการท่องเที่ยวชุมชน วิถีชีวิต ให้มากขึ้น และส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น หนึ่งชุมชน มีจุดขายของที่ระลึกชุมชนนั้นๆ

2.5 ด้านการบริหารการท่องเที่ยว

- การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเภทโบราณสถาน เน้นพระอารามหลวงนั้น วัดที่มีขนาดพื้นที่ไม่ใหญ่มาก จะประสบปัญหากับนักท่องเที่ยวที่เดินมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงของเทศกาล ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน รวมถึงมิถิลลาชีพที่แอบแฝงมาเป็นนักท่องเที่ยว
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยทั้งตัวโบราณสถานและนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น เช่น ติดกล้องวงจรปิดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
- หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- ควรมีจุดแสงไฟสว่างๆ ตลอดทาง และป้ายบอกทางที่ชัดเจน
- หน่วยงานของรัฐควรมีการจัดอบรมภาษาอังกฤษพื้นฐานให้กับคนในท้องถิ่นเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารเนื่องจากมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นจำนวนมาก
- หน่วยงานรัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรลงพื้นที่และสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยว และชุมชนอย่างจริงจัง
- ควรมีการควบคุมราคาที่เป็นมาตรฐาน เช่น อาหาร ที่พัก รถเช่ารถสาธารณะ เป็นต้น

3) ปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ กระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงการให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว
- การจัดโครงการที่ได้รับความสนใจและมีประโยชน์จากภาครัฐ
- การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยทำโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ให้คนไทยและต่างชาติได้รับรู้

- การสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ดีและอยากกลับมาเที่ยวอีก
- การให้ความรู้และการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์สูงสุดจากการมาเที่ยวชมวัด
- การร่วมมือกันที่เป็นหนึ่งเดียว ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและชุมชน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวง ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิกการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน และเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 8 คน มีดังนี้

1. เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุดให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวง ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิกการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา และเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 8 ชุด นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามมาทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวง ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิกการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 มีอายุระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00

5.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยว ความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยว วัดอุประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวพระอารามหลวง ได้แก่ 1) วัดพระศรีสรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิกการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมากับครอบครัว เพื่อนหรือคนรู้จัก จำนวน 343 คน คิดเป็นร้อยละ 88.8 เคยเดินทางมาท่องเที่ยวแล้ว 1 - 2 ครั้ง จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 วัดอุประสงค์ของการเดินทางมา

เที่ยวเพื่อพักผ่อนหรือท่องเที่ยว จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 76.75 และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากเพื่อน ญาติหรือคนรู้จัก จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00

5.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ภูมิศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1) นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ภูมิศึกษา พระอารามหลวง ในเขต อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนา บุรณะและฟื้นฟูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D. = 0.310) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอนุรักษ์หรือคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่น เพิ่มพูนและคุณค่าประสบการณ์ ให้แก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.83$, S.D. = 0.378) รองลงมาคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องไม่ส่งผลต่อพระอารามหลวงทำให้เกิดความเสื่อมโทรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.75$, S.D. = 0.432)

2) นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ภูมิศึกษา พระอารามหลวง ในเขต อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D. = 0.389) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมีการจัดงานท่องเที่ยวพระอารามหลวงตามฤดูกาลที่เป็นเอกลักษณ์ ให้หลากหลายตามความต้องการของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$, S.D. = 0.495) รองลงมาคือ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.75$, S.D. = 0.432)

3) นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ภูมิศึกษา พระอารามหลวง ในเขต อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$, S.D. = 0.297) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมีการจัดการการท่องเที่ยวโดยไม่สร้างผลกระทบต่อสังคม อาทิ สภาพแวดล้อม ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.90$, S.D. = 0.304) รองลงมาคือ ปรับปรุงป้ายบอกทางและป้ายสัญลักษณ์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกแหล่ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$, S.D. = 0.373)

4) นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ภูมิศึกษา พระอารามหลวง ในเขต อำเภอ

พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา **ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น** ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.369) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านช่วยกันรักษาวัฒนธรรม จัดสภาพภูมิทัศน์และมีการบำรุงรักษา สถานที่แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ได้แก่ พระอารามหลวง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.473) รองลงมาคือ ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.489)

5) นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารการท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.288) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านจัดทำแผนการส่งเสริมท่องเที่ยวพระอารามหลวงให้สอดคล้องกันกับศักยภาพและความพร้อมของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นในพื้นที่ของจังหวัด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.439) รองลงมา คือ ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.410)

5.1.4 สรุปผลข้อมูลจากข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ควรจัดให้มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจแก่

นักท่องเที่ยวตามเทศกาลพิเศษต่างๆ ควบคู่กับวัฒนธรรมของไทย เอกสารแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเส้นทางและแผนผังต่างๆ บริเวณโบราณสถานให้มากขึ้น มีเจ้าหน้าที่เฉพาะการให้ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์โบราณสถาน พระรามอารามหลวง ควรมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำให้ความรู้ในแต่ละสถานที่เพื่อให้ประชาชนผู้มาท่องเที่ยวได้รับรู้ในความเป็นอยู่และวิถีชีวิต รวมถึงประเพณีความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ ปรับปรุงร้านอาหารในเรื่องคุณภาพ ความสะอาด และราคาอาหารที่เหมาะสม มีระบบการจัดการเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะห้องน้ำ ที่จอดรถ ที่สำคัญคือภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ควรร่วมมือกันในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว

5.1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

รวมจำนวน 8 คน ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1 คน 2) รองนายกเทศมนตรี ตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1 คน 3) ผู้ค้าในชุมชน จำนวน 2 คน 4) คนในชุมชน จำนวน 4 คนสรุปความคิดเห็นตามประเด็นการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการณ์ บริบททั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษาพระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพราะเป็นเมืองมรดกโลกและมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน การตั้งรับและการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว นั้น ทางเทศบาลมีงบประมาณในการจัดการบริหารในแต่ละปีงบประมาณ นักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเป็นช่วงที่ละครดัง และคนหันมานิยมแต่งชุดไทยกันมากขึ้น ดังเช่น ในหลวงรัชกาลที่ 10 เน้นให้มีการแต่งชุดไทยมากขึ้น นักท่องเที่ยว จึงมีความต้องการแต่งชุดไทยมาถ่ายรูปรูป โบราณสถาน และที่สำคัญคนไทยเป็นเมืองพุทธ จึงทำให้นิยมทำบุญอยู่แล้วจึงทำให้ วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีคนมาทำบุญอยู่อย่างต่อเนื่อง

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษาพระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูมรดก

กรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมถึงกรมศิลปากรควร มีงบประมาณสำหรับการบูรณะโบราณสถานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความคงทนถาวร เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะ และวัฒนธรรมอันเก่าแก่ และเป็นมรดกโลก หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควร สนับสนุนโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว ตามเทศกาลประเพณีต่างๆ นักท่องเที่ยวชาวไทยรวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันดูแลและอนุรักษ์พระอารามหลวงให้ คงความสวยงามอยู่ในสภาพดี ปลูกฝังให้เห็นคุณค่าและเกิดความหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวพระอารามหลวง

2.2 ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว

ภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมการทำโฮมสเตย์ให้มากขึ้น เพื่อกระจาย รายได้สู่ชุมชนมากขึ้น จัดให้มีกิจกรรม หรือรูปแบบการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ควบคู่กับวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การแต่งชุดไทยตามรอยละครไทย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการรถรางชมเมือง การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การวิ่งมาราธอนบริเวณเมืองโบราณ เป็นต้น

2.3 ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก

ควรมีการบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว เช่น การขนส่ง (รถบริการสาธารณะ) ไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลตัวอย่างทั่วถึง การเพิ่มพื้นที่จอดรถ จำนวนห้องน้ำและความสะอาดให้มีเพียงพอเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น การจัดระเบียบความสะอาด จุดสำหรับทิ้งขยะ การเพิ่มจุดแลกเปลี่ยนเงินสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ศูนย์บริการช่วยเหลือและให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว รวมถึงการควบคุมราคาสินค้าให้ยุติธรรมกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

2.4 ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น

ผู้นำท้องถิ่น ชุมชน และชาวบ้านให้ความร่วมมือกับภาครัฐ และช่วยกันรักษา หวงแหวนโบราณสถานเป็นอย่างดี สนับสนุนให้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำให้คนในท้องถิ่นได้แสดงถึงภูมิปัญญา ในเรื่องของการผลิตสินค้า OTOP เพื่อชาวบ้านจะได้มีอาชีพและรายได้เสริมเพิ่มขึ้น ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้นมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว สนับสนุนและส่งเสริมเยาวชนที่เป็นลูกหลานในท้องถิ่นหรือชุมชนที่มีความสามารถ ได้มีบทบาทในการนำเที่ยวชมวัด

2.5 ด้านการบริหารการท่องเที่ยว

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเภทโบราณสถาน เน้นพระอารามหลวงนั้น วัดที่มีขนาดพื้นที่ไม่ใหญ่มาก จะประสบปัญหาแก่นักท่องเที่ยวที่เดินมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงของเทศกาล ไม่ว่าจะเป็สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน รวมถึงมีการเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัย เนื่องจากมีจลาจลที่แอบแฝงมาเป็นนักท่องเที่ยว รวมทั้งมีจุดแสงไฟสว่างๆ ตลอดทาง และป้ายบอกทางที่ชัดเจน

3) ปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ กระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยทำโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ให้คนไทยและต่างชาติได้รับรู้ สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ดีและอยากกลับมาเที่ยวอีก และการให้ความร่วมมือกันที่เป็นหนึ่งเดียวทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและชุมชน

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามหลักการดำเนินการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูมรดก ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น และด้านการบริหารการท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า ภาครัฐควรมีนโยบายอย่างเข้มงวดเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้จะเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา ตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวก็มีส่วนในการทำลาย ทำให้โบราณสถานและโบราณวัตถุเสื่อมโทรมเร็วขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุไว้ให้นานที่สุด ควบคุมดูแลรักษาโบราณสถานโบราณวัตถุ กำหนดนโยบายจัดหางบประมาณหรือเงินทุนมาใช้จ่ายในการบูรณะซ่อมแซมให้เพียงพอ เนื่องจากงบประมาณในการบูรณะซ่อมแซมค่อนข้างสูงมาก หรืออาจขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ หากทางภาครัฐมีการจัดสรรไม่เพียงพอในการซ่อมแซมบูรณะ ซึ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ และอาศัยเทคนิค วิธีการที่ทันสมัยเพื่อที่จะคงสภาพเดิมให้มากที่สุด ดังนั้นเมื่อโบราณสถานโบราณวัตถุมีความสวยงาม นักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมมีความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น และอยากกลับมาเที่ยวอีก จัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ควบคู่กับวัฒนธรรม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การแต่งชุดไทยตามรอยละครไทย มีการบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว รวมทั้งการที่ภาครัฐสนับสนุนให้คนในท้องถิ่นได้แสดงถึงภูมิปัญญา ในเรื่องของการผลิตสินค้า OTOP เพื่อชาวบ้านจะได้มีอาชีพและรายได้เสริมเพิ่มขึ้น ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้นมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว สนับสนุนและส่งเสริมเยาวชนที่เป็นลูกหลานในท้องถิ่นหรือชุมชนที่มีความสามารถ ได้มีบทบาทในการนำเที่ยวชมวัด มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชายชาญ ปฐมกาญจนา และนรินทร์ สังข์รักษา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ควรมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีจิตอาสาในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านการเงินหรืองบประมาณ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือท้องถิ่น และหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องกับควรสนับสนุนงบประมาณในจำนวนที่มากพอ ควรมีการรวมกลุ่มกันในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน และให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นเครือข่าย และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของมานิช พรหมปัญญา และศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจ และทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวที่วัดคือ วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล วัดหน้าพระเมรุศึการาม และวัดท่ากาเรือ โดยรวมแรงจูงใจและทัศนคติในการท่องเที่ยววัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับดีตามลำดับพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในอำเภอ ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยววัดด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ และด้านเศรษฐกิจ ทัศนคติและแรงจูงใจในการท่องเที่ยวมีผลต่อความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยววัดทั้ง 4 วัด และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาภรณ์ ทองเพ็ง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวรวิหาร ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมสูงที่สุด และนอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว และคณะ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า จุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวที่แรงจูงใจให้เดินทางมาเที่ยวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรีมีความคล้ายกัน คือ ความสวยงามของสถาปัตยกรรมของสถานที่ท่องเที่ยว ประวัติความเป็นมาของสถานที่และชื่อเสียงของพระพุทธรูป โดยภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง ในขณะที่จังหวัดนนทบุรีมีภาพลักษณ์ในการคงอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม และภาพลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัฒนธรรมไทยรามัญ เมื่อพิจารณาถึงการสื่อสารข้อมูลการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ค้นหาข้อมูลท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ตและต้องการให้เพิ่มรายละเอียด ในเว็บไซต์ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่บนเส้นทางเดียวกัน แนะนำเรื่องที่พักราคาประหยัด และร้านอาหารที่มีชื่อเสียงในเรื่องความอร่อยในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เมื่อพิจารณาความพร้อมทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางน้ำในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรี พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพมากที่สุดของแต่ละจังหวัด คือ วัดนิเวศธรรมประวัติ (จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา) วัดโบสถ์ (จังหวัดปทุมธานี) และเกาะเกร็ด (จังหวัดนนทบุรี) อย่างไรก็ตามไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการประเมินในระดับดีมากซึ่งเป็นระดับที่สูงที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน ทัศนศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ ดังนี้

5.3.1 ในด้านการพัฒนาและฟื้นฟูมรดกของแหล่งท่องเที่ยว ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง ความงามของวัดทั้งทางด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของชาวไทยได้เป็นอย่างดี เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานเหล่านี้ให้คงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อลูกหลานในอนาคตสืบไป ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนควรร่วมมือและช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5.3.2 ในด้านรูปแบบการท่องเที่ยว ภาครัฐและเอกชนควรสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ให้มีความน่าสนใจควบคู่กับวัฒนธรรมของไทย เพื่อยกระดับเศรษฐกิจของประเทศ คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ อีกทั้งยังดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้

มาเที่ยวกันมากขึ้น เช่น การจัดเส้นทางแนะนำการท่องเที่ยวตามรอยละครไทยเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวที่นั้น หรือจังหวัดใกล้เคียง การจัดกิจกรรมพิเศษในวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดตั้งศูนย์ให้ความรู้และศูนย์ปฏิบัติธรรม การแต่งชุดไทยตามรอยละครไทย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการรถรางชมเมือง การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การวิ่งมาราธอนบริเวณเมืองโบราณ เป็นต้น

5.3.3 ในด้านมาตรการอำนวยความสะดวก ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ ลานจอดรถ ป้ายสื่อความหมาย ถนนทางขึ้นเขา ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว ห้องน้ำรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว คนพิการและผู้สูงอายุให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล และสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้จะให้ความสำคัญกับการคงไว้ซึ่ง สถาปัตยกรรมท้องถิ่นและเอกลักษณ์เชิงพื้นที่

5.3.4 ในด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น สนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์ แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดระบบบริหารและบริการ รวมทั้งการติดตามประเมินผล เพื่อการปรับปรุงดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการและประโยชน์โดยรวมต่อชุมชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นอกจากนี้ต้องร่วมกันศึกษาพัฒนาและฟื้นฟูมรดกของแหล่งท่องเที่ยว เชิง

วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้คงอยู่ต่อไปเพื่อลูกหลาน

5.3.5 ในด้านการบริหารการท่องเที่ยว หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรม ในด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เพราะการท่องเที่ยวจะสามารถเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพิ่มมากขึ้นและจะสามารถช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี มีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้เกิดขึ้น เพื่อเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นให้ทั่วถึง

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.4.1 เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ได้ศึกษาถึงผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ชุมชน ท้องถิ่น สังคม เศรษฐกิจ และสภาพสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางสรุปและพัฒนาในระดับจังหวัด และระดับประเทศต่อไป

5.4.2 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น ควรที่จะมีการศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศว่าปัจจัยด้านอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อนำมาปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จากวารสารนักบริหาร. (32)4. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2560 จาก www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_12/pdf/aw019.pdf
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2560 จาก <http://www.tat.or.th>.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2549). ความหมายของการท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2560. จาก <http://www.mots.go.th>.
- การท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2560 จาก : www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114.
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว และคณะ. (2557). แผนงานการพัฒนานโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานีและนนทบุรี
- ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว. (2551). วัดพรหมนิวาสรวิหาร. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2561 จาก <https://www.edtguide.com/travel/89800/wat-phrom-niwat-worawihan>
- จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ. (2554). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2542). การวางแผนและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชายชาญ ปฐมกาญจนา และนรินทร์ สังข์รักษา. (2558). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 26(1) ,118-119.
- ชนัญ วงษ์วิภาค. (2545). ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเอกสารการสอนชุดวิชา ประสบการณ์วิชาชีพการจัดการการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดรชณี เอ็มพันธ์. (2546). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใน เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธรรณชนก คำแก้ว. (2555). การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.
- นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. บทความนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ “มนุษยศาสตร์ในทศวรรษใหม่ พลวัตแห่งองค์ความรู้กับพหุลักษณ์ทางวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิตา ชัชกุล. (2554). อุทยานกรรมการท่องเที่ยว พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปฐุม หงษ์สุวรรณ และคณะ. (2560). แผนงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อีสาน
ตอนกลาง: กรณีจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม. สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปวีณา ทวีวงศ์โอฬาร. (2552). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวใน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงศ์ศานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2538). ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดใน การ
จัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ.
- พระอารามหลวง. (2560). วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2560 จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%A7%E0%B8%87>
- พยอม ธรรมบุตร. (2548). เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.
กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโร.
- พระมหาธัชชร์ สิริมงคล(มาตรา). (2557). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแวง
(พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง. (2553). การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอก ใน
เกาะรัตนโกสินทร์. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการวางแผนและ
การจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานิช พรหมปัญญา และศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2558). ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวแรงจูงใจและ
ทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมกรท่องเที่ยววัด ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา. วารสารการ
บริการและการท่องเที่ยวไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.10(1).
- ระพีพรรณ ทองหล่อ; และคนอื่นๆ. (2549). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและ
ข้อจำกัดของกลุ่ม จังหวัดภาคกลางตอนบน. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 9(2): 17-26.
- รสิกา อังกูร. (2549). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น.
วารสารการวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 19(1): 79-88.
- ราณี อิศัยกุล. (2546). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพ
การจัดการการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีณา ชุ่มบัณฑิต. (2549). การวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร. สารนิพนธ์ วท.ม. การวางแผนและการ
จัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ.

วัดไทย. (2552). ประวัติความเป็นมาวัดกษัตราธิราชวรวิหาร. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2561, จาก <http://www.thailandtemples.org/watgasatrachatirat/index.html>

วัดไทย. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 27 เรื่องที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.

สืบค้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2561, จาก

<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=28&chap=1&page=t28-1-infodetail01.html>

วัดโบราณในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2552). วัดพระศรีสรรเพชญ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2561, จาก <https://watboran.wordpress.com>

เว็บไซต์พุทธะ. (2552). การแบ่งระดับของวัดหรือพระอารามหลวง. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2561 จาก <https://www.phuttha.com>

วันใหม่ แต่งแก้ว. (2554). การจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมในเมืองเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิระพล ทองมา วินิตรา ลีละพัฒนา และนวนจันทร์ทองมา. (2554). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่แอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานผลงานวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สำนักงานคลังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2560). รายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปี 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2561. จาก <http://www.cgd.go.th>

สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2559). ชวนเที่ยวกรุงเก่า พระนครศรีอยุธยา สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2561 จาก http://ww2.ayutthaya.go.th/travel_top10/detail/5

สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2549). มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยวกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2561 จาก

<http://www.dla.go.th/servlet/EbookServlet?mode=detail&ebookId=21&random=1362642198868>

สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1. (2558). จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561, จาก

<http://www.osmnorthcentral1.go.th/ayutthaya/economic>

สุชุม คงดิษฐ์ และธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ. (2558). การศึกษาภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของมรดกโลก นครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา ในสายตานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

สุระเชษฐ์ เชษฐมาส. (2541). ท่องเที่ยวแบบ “นิเวศสัญจร” ทางรอดแหล่งท่องเที่ยวไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน. หน้า 21.

หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 27 เรื่องที่ 3 การ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2561, จาก
[http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=27&chap=3&page=t
27-3-infodetail02.html](http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=27&chap=3&page=t27-3-infodetail02.html)
SIAM1932. (2552). ประวัติการจัดแบ่งพระอารามหลวงในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่
15 เมษายน 2561, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=540395>
โอภาส นนท์แก้ว และสุจินต์ สิมารักษ์. (2554). การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบล
ดอนคา วารสารการบริหารท้องถิ่น 4(4): 76

ชุดที่.....

แบบสอบถาม

เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คำตอบที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยแต่เพียงเท่านั้น และจะไม่เผยแพร่ข้อมูลที่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บเป็นความลับต่อไป แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ส่วนที่ 3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน

กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน

กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

1) ชาย

2) หญิง

2. อายุ

1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี

2) 26 - 35 ปี

3) 36 - 45 ปี

4) 46 - 55 ปี

5) 56 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1) ต่ำกว่าปริญญาตรี

2) ปริญญาตรี

3) ปริญญาโท

4) ปริญญาเอก

4. อาชีพ

1) นักเรียน/นักศึกษา

2) รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

3) พนักงานบริษัทเอกชน

4) ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

5) รับจ้างทั่วไป

6) พ่อบ้าน/แม่บ้าน

7) อื่นๆ

5. รายได้ต่อเดือน

1) น้อยกว่า หรือเท่ากับ 10,000 บาท

2) 10,001-20,000 บาท

3) 20,001-30,000 บาท

4) 30,001-40,000 บาท

5) 40,001-50,000 บาท

6) มากกว่า 50,001 บาท ขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยว

1) เดินทางมาคนเดียว

2) เดินทางมากับเพื่อนหรือครอบครัว

3) เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว

4) มากับองค์กรหรือสถาบันการศึกษา

2. ความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยว

1) มาครั้งแรก

2) 1 - 2 ครั้ง

3) 3 - 4 ครั้ง

4) มากกว่า 4 ครั้ง

3. วัตถุประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยว

- 1) เพื่อทัศนศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์
- 3) เพื่อชมสถาปัตยกรรม
- 4) เพื่อพักผ่อน/ท่องเที่ยว
- 5) เพื่อไหว้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- 6) อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. ท่านหาข้อมูลท่องเที่ยวจากแหล่งใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) หนังสือพิมพ์/วารสาร/นิตยสาร
- 2) วิทยุ/โทรทัศน์
- 3) คู่มือการเดินทาง
- 4) ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว
- 5) เพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก
- 6) อินเทอร์เน็ต

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ผลการประเมินที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

- 5 = เห็นด้วยมากที่สุด
4 = เห็นด้วยมาก
3 = เห็นด้วยปานกลาง
2 = เห็นด้วยน้อย
1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านการพัฒนา บุคลากรและฟื้นฟู					
1) ควรมีการให้ข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแหล่ง					

ห้องเที่ยว ทรัพยากรเกี่ยวกับพระอารามหลวงให้แก่นักท่องเที่ยว					
2) ช่วยกันดูแลและอนุรักษ์พระอารามหลวงให้คงความสวยงามอยู่ในสภาพดี					
3) สอดแทรกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งคงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาวพุทธ					
4) ปลุกฝังให้นักท่องเที่ยวได้เห็นคุณค่าและเกิดความหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวพระอารามหลวง					
5) กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องไม่ส่งผลต่อพระอารามหลวงทำให้เกิดความเสื่อมโทรม					
6) การพัฒนาการท่องเที่ยวพระอารามหลวงต้องสอดคล้องกับหลักการการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
7) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอนุรักษ์หรือคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นเพิ่มพูนและคุณค่าประสบการณ์ ให้แก่นักท่องเที่ยว					
8) ปลุกจิตสำนึกนักท่องเที่ยวและชุมชนให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
2. ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว					
1) มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลากหลาย เช่น ร่องรอยประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น โบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ					
2) มีการจัดงานท่องเที่ยวพระอารามหลวงตามฤดูกาลที่เป็นเอกลักษณ์ ให้หลากหลายตามความต้องการของนักท่องเที่ยว					
3) มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวพระอารามหลวงและนำข้อมูลมาวางแผนทางการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน					
4) จัดกิจกรรมท่องเที่ยวพระอารามหลวงตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
5) เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน					
3. ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก					
1) มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยไม่สร้างผลกระทบต่อสังคม อาทิ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน					
2) มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม					

เช่น ปัญหา ขยะ ปัญหาจราจร เป็นต้น					
3) มีการบริหารจัดการด้วยคนในชุมชน ทางด้านความปลอดภัย มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำข้อมูลต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว					
4) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง					
5) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว					
6) พัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยกระดับระบบขนส่งสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางระหว่างสถานที่ท่องเที่ยว					
7) ปรับปรุงป้ายบอกทางและป้ายสัญลักษณ์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกแหล่ง					
8) จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ท่องเที่ยว ส่งเสริมสุขอนามัย ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงสุขาสาธารณะ การจัดการขยะและระบบบำบัดน้ำเสียในแหล่งท่องเที่ยว					
4. ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น					
1) ช่วยกันรักษาวัฒนธรรม จัดสภาพภูมิทัศน์และมีการบำรุงรักษา สถานที่แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ได้แก่ พระอารามหลวง					
2) มีการพัฒนาและอนุรักษ์ความงามทางศิลปวัฒนธรรมของพระอารามหลวงที่สร้างความประทับใจต่อผู้ที่พบเห็น					
3) เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานของมรดกและวัฒนธรรมท้องถิ่น					
4) ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น					
5) ส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด					
6) ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					

7) การท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและคนพื้นที่หรือชุมชนในปัจจุบัน โดยคำนึงถึง การปกป้อง ดูแล รักษา รวมถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันดีงามให้ยังคงอยู่แก่คนรุ่นหลังต่อไป					
5. ด้านการบริหารการท่องเที่ยว					
1) การประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันในการจัดการการท่องเที่ยวพระอารามหลวงเชิงวัฒนธรรม					
2) จัดทำแผนการส่งเสริมท่องเที่ยวพระอารามหลวงให้สอดคล้องกันกับศักยภาพและความพร้อมของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นในพื้นที่ของจังหวัด					
3) การจัดการการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึง ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพระอารามหลวงในแหล่งท่องเที่ยว					
4) การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวให้มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการ และพื้นที่พักอาศัย					
5) การกำหนดเวลาในการเข้าพื้นที่ ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันหรือฤดูกาล					
6) ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ					
7) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว					
8) จัดหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นกลางและมีความชำนาญในการให้คำปรึกษาหรืออบรมคนท้องถิ่นให้เข้าใจวิธีการในการวางแผน การจัดการหรือการบริหารงาน และการตลาด					
9) การจัดการท่องเที่ยวพระอารามหลวงต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุกๆ ด้านและต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ					
10) การส่งเสริมวัฒนธรรมด้านการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น					

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษา พระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล
2. ตำแหน่ง
3. หน่วยงาน
4. วันที่สัมภาษณ์ เวลาที่สัมภาษณ์.....
สถานที่ทำการสัมภาษณ์
5. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่สัมภาษณ์ (การเข้าร่วมประชุม ประสบการณ์ทำงาน งานวิจัย งานสอน ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา พระอารามหลวงในเขต อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ 1) วัดพระศรี สรรเพชญ์ 2) วัดพนัญเชิงวรวิหาร 3) วัดหน้าพระเมรุราชิการาม 4) วัดกษัตราธิราช 5) วัดพรหมนิวาส

- 2.1 สภาพการณ์ บริบททั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษาพระอารามหลวงในเขต
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

.....

.....

.....

.....

.....
.....
2.2 ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษาพระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างไร

1) ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูมรดก

.....
.....
.....
.....

2) ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว

.....
.....
.....
.....

3) ด้านมาตรการอำนวยความสะดวก

.....
.....
.....
.....

4) ด้านความร่วมมือกับท้องถิ่น

.....
.....
.....
.....

5) ด้านการบริหารการท่องเที่ยว

.....
.....
.....
.....

2.3 ท่านคิดว่าอะไรคือปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษาพระอารามหลวง ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

.....

.....

.....

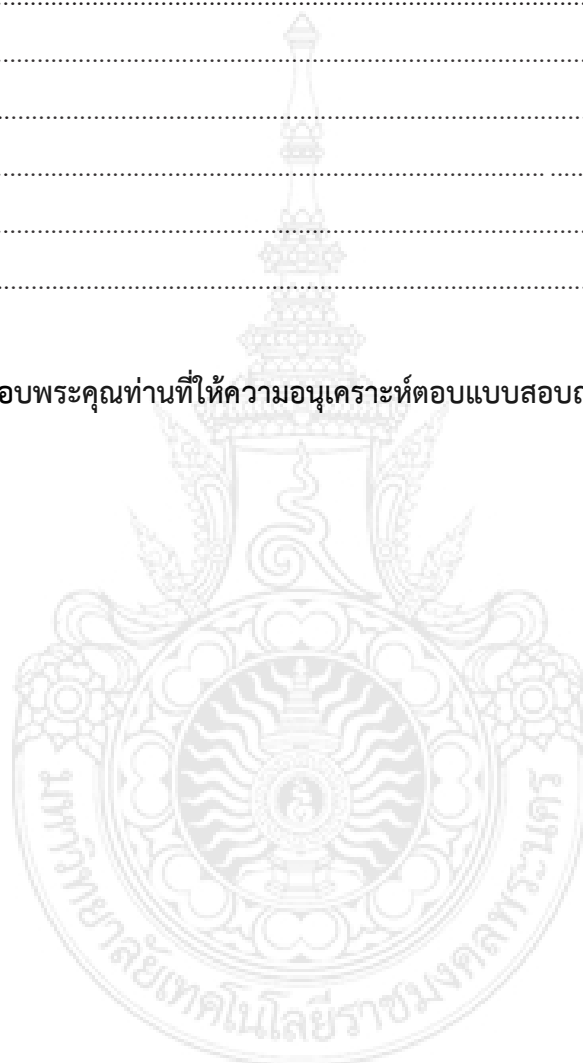
.....

.....

.....

.....

****ขอขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม****

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายพัทยศ เพชรวงษ์
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.Patyos Phetwong
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3620600520853
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ (พนักงานมหาวิทยาลัย)
สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์
- เงินเดือน (บาท) 22,700 บาท
- เวลาที่ใช้ทำวิจัย 15-18 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
86 ถนนพิษณุโลก แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร 092-9259929
อีเมล patyostour@gmail.com
5. ประวัติการศึกษา
2553 วม.ม. (การจัดการนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2545 ศศ.บ. (การท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยศรีปทุม